

**יסודות
בעבודת
השם**

שבת שקלים

קונטרס
"יסודות בעבודת ה'"
שבת שקלים

משיעורי הרה"ג
ר' אהרן רובינפלד
שליט"א
בעהמ"ח ספרי
"תורת הקנינים"
"תורת המצוה"
אדר תשע"ו
יצא לאור:
אדר א' תשע"ט

לכל ענייני הקונטרס

להתקשר - באר"י:

053-3118701

ניו יארק:

845-239-7108

לאנדאן:

07930-196425

אנטווערפן:

0485-683303

או באימיל:

yesoidos@gmail.com

עימוד:

(+972-)054-8531131

שבת שקלים – רשפיה רשפי אש

תוכן המאמר:

- א. שבת שקלים ההכנה לחודש ניסן וחג הפסח א
- ב. חודש אדר – כלי קיבול לאהבת השם הנשפע בחודש ניסן . . . ה
- ג. אהבת ה' ע"י התבוננות בטובות השי"ת ו
- ד. אהבה למעלה מהתבוננות – אהבה בעצם ט
- ה. אחדות ישראל שורשה מאהבת ה' בעצם טו
- ו. מצות שקלים מבטא את אחדות ישראל – אהבת ה' בעצם כב

שבת שקלים ההכנה לחודש ניסן וחג הפסח

א' בספרים הק' שקריאת כל ארבע פרשיות הם כהכנה והתעוררות לחודש ניסן ולחג הפסח, ובפרט קריאת פרשת שקלים היא הכנה לחודש ניסן, שהרי עניני נגלות התורה ופנימיותו המה כתרי ריעי דלא מתפרשין, והנסתר מכון ועולה כנגד הנגלה, וכשם שבנגלה חודש ניסן הוא זמן התחדשות קרבנות ציבור, ועל זה מקדימין בחודש אדר להכין התחדשות זו, כך גם פנימיות מצות הבאת 'מחצית השקל' בחודש אדר ענינו הוא להכין עצמנו לקראת ההתחדשות בחודש ניסן. ושומה עלינו לברר בדרכי העבודה מהו ענינו של מצוה זו. ובפרט בימינו אלה שאין בית המקדש קיים ואין אנו יכולים לקיים מצות מחצית השקל

מחצית השקל הכנה להתחדשות של חודש ניסן
חכמינו ז"ל התקינו שבשבתות בחודש אדר יהיו קוראים ארבע פרשיות, ושבת שלפני אדר קורין קריאת פרשת שקלים. טעם קריאת פרשת שקלים הוא על פי שדרשו (ראש השנה ז:): במאמה"כ 'זאת עולת חודש בחדשו' (במדבר כח, יד) 'אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה', והיינו שמראש חודש ניסן יש להקריב קרבנות ציבור מן התרומה חדשה, ולכך אמרו שבאחד באדר משמיעין על השקלים, שירומו בחודש אדר את תרומת ה', כדי שמחודש ניסן ואילך יקריבו ממנה את קרבנות הציבור, ועל סמך זה תקנו קריאת פרשת שקלים בשבת הסמוך לחודש אדר.

לתרומה חדשה לקרבנות ציבור, ולא כדי למנות את ישראל, וצריך להבין האיך משתלבים שני הענינים כאחד.

עוד נתפרש בתורה שמצות שקלים באה ככפרה על חטא העגל, וכמאה"כ 'לכפר על נפשותיכם', וגם זאת צריך לבאר, האיך נתקן חטא העגל ע"י הבאת שקלים. וביותר צריך להבין האיך מתבטא דבר זה בימינו שאין בידינו לשקול שקלים, והאיך אפשר לתקן חטא זה.

בקריאת פרשת שקלים נזקפת קומתן של ישראל

איתא במדרש (תנחומא), 'נתקשה משה רבינו במחצית השקל, עד שהראה לו השי"ת מטבע של אש מתחת כסא הכבוד'. וצריך להבין, כי אם כל ענינו של מצות הבאת מחצית השקל היא רק לחידוש הקרבנות, אם כן במה נתקשה משה, וכי לא הכיר בצורתא דמטבע, שהוצרכו להראות לו מטבע של אש.

בפסוק (שם יא) 'כי תשא את ראש בני ישראל', איתא במדרש, 'אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם משאני מת איני נזכר, אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשך, כך בכל שנה שקוראין אותה כאילו אתה

בפועל ממש, ואין בידינו כי אם קריאת הפרשה ומה שמכוון בה.

דברי הרמב"ם מצינו דבר חידוש שבספרו י"ד החזקה סידר הלכות שקלים בתוך סדר 'זמנים', על אף שמצוה זו שייכת להקרבת הקרבנות בביהמ"ק, ולכאורה מן הראוי היה להביאו בסדר 'עבודה', ששם ערך כל ההלכות הנוהגות במקדש ואינן נוהגות בזמן הזה, ואילו בסדר 'זמנים' הביא המצות הנוהגות בזמן הזה. ויראה מזה שענין מצוה זו קשורה במהותה לזמן קיומה, בחודש אדר הסמוכה לניסן, ואפילו בימינו אלו שאין בית המקדש בנוי ומשוכלל.

מצות שקלים תיקון לחטא העגל

מצות שקלים נתפרשה בתורה (שמות פרק ל, יב), 'כי תשא את ראש בני ישראל וגו' ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם'. והיינו, שאחר חטא העגל ציוה השי"ת למנות את בני ישראל, וחששו שע"י המנין יהיה בהם נגף ח"ו, לכך ציותה תורה שימנו אותם ע"י שיתנו מחצית השקל. ויש להתבונן במה שמפשטות הקרא נראה שמטרת נתינת השקלים היה כדי שימנו את בני ישראל על ידי שקלים, אכן על פי קבלת חכמינו ז"ל הרי מפרשה זו למדין המצוה להביא בכל שנה ושנה מחצית השקל

'באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים', מבואר שביים אחד מכריזין על שתי דברים - שקלים וכלאים, וצריך ביאור מהו הקשר שביניהם, וכן מפני מה נקט בלשון 'משמיעין', ולא מכריזין.

אחדות ישראל - שקל שלם

אחד מענייניה המפורסמים והבולטים במצות השקלים הוא מה שמבואר באלשיך הק', וז"ל, 'ובשם החכם ה"ר שלמה בן אלקביץ ז"ל שמעתי שהוא להורות את בני ישראל יחס אחדותם, כל יעלה על לב איש מהם שהוא נפרד מחברו, כי אם כאלו כל אחד חצי, ובהתחברו עם כל אחד ואחד מישראל נעשה אחד שלם'. עכ"ל, והיינו, שעיקר המצוה בנתינת רק מחציתה של שקל, היא כדי לדעת שרק בהתחברם יחד יהיו כדבר השלם.

דבר זה אומר דרשני, לברר פשרה של מצוה זו, שנקבצו ובאו לה יסודות רבים שבחיצוניותם נראים ככמה דברים נפרדים, ובודאי שבפנמיותם חוט השני עובר בין כל הפרודים, ומחברם באחד.

המשמעות המיוחדת בקריאת פרשת 'שקלים'

בקריאת פרשת שקלים בספר התורה יש לשים על לב בהתבוננות

עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשם, מנין ממה שקרינו בענין 'כי תשא את ראש', שא את ראש בני ישראל לא נאמר, אלא כי תשא את ראש בני ישראל'. מדברי המדרש נלמד שענין קריאת פרשת שקלים היא זקיפת והרמת ראש בני ישראל, והוא דבר הנוהג לדורות שמה רבינו עומד וזוקף את ראשנו בשעת קריאת פרשה זו. וראוי להבין מהו הזקיפת ראש שיש בקריאה זו.

מצות שקלים רפואה לגזירת המן

איתא בגמרא (מגילה יג, ב), 'אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן, באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים'. מבואר בדברי הגמרא שמצות מחצית השקל זו היא שהיתה ישועתן של ישראל בימי גזירת המן שביקש להשמיד את עם מרדכי, והקדים הקב"ה את שקלי בני ישראל לשקלי המן, כדוגמת הקדמת רפואה למכה. והיינו, שהגם שבימי מרדכי ואסתר לא שקלו מחצית השקל, שהרי בעת ההיא לא היה המקדש קיים, אכן קריאת הפרשה של הבאת שקלים היה בה כדי לדחות גזירת המן. ועל זאת עלינו לדעת מה היה גזירתו של אותו רשע שהיה בכח השקלים להפוך פור המן לפורינו.

תמידין כסדרן בבנין ביהמ"ק במהרה בימינו.

ויש משמעות לדבר בדברי הגמ' הנ"ל דאי' גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל וכו', ומסיים שם, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים, שההכרזה על השקלים קדמה לשקלי המן, כי אע"ג שבני ישראל היו אז בגלותם ולא שקלו שקלים בביהמ"ק, בכל זאת קראו בתורה והכריזו שיכינו שקליהם לתרומת הקודש, והוא מה שעמד להם להנצל מצריהם.

במשנה ברורה (ס' תרפ"ה סק"ב)
מבאר בשם הלבוש ענין קריאה זו באור אחר, והוא שהקריאה היא משום 'ונשלמה פרים שפתינו', שבזמן שביהמ"ק היה קיים, היה מוטל על כל אחד להביא מחצית השקל, ומשחרב ביהמ"ק ואין בידינו לשקול שקלים, קוראים אנו בתורה פרשה זו לשלם שקלים בשפתינו. וגם לפי דרכו יש להתבונן היטב ענין מצוה זו, כדי שנוכל לשלם פרים שפתינו ולקיים בדיבורינו ובמחשבתנו מצוה זו כראוי, כמבואר בספרים הק' שכל מצוה צריך לקיים כראוי במחשבה ובדיבור ובמעשה.

מיוחדת שיש בזה דבר נוסף מכל שאר הקריאות שקורין בתורה, כי בשאר הקריאות עקרון הם מצות תלמוד תורה על ידי קריאת הפרשה, וגם מסתעף מזה עוד שהקריאה מעוררת את ההארה שבפרשה, כמו שבקריאת פרשת יציאת מצרים או פרשת מתן תורה מתעורר ברוחניות אותו ענין. אכן בנוסף לזה שונה מכך נתיחדה קריאה זו במעלה מיוחדת, שבעצם 'קריאת פרשת שקלים' מקיימים את התקנה שתקנו חז"ל שבאחד באדר משמיעין על השקלים, כמו שמפרש רש"י במגילה דף כ"ט. (ד"ה קורין) שבקריאת פרשת שקלים בספר תורה מודיעין שיביאו שקלים לתרומה חדשה. והיינו, שעל אף שבימינו אין בית המקדש קיים להביא שם שקלים, עם כל זה לא ביטלו קריאה זו, ועדיין עומדין ומכריזין בכל שנה על מצות שקלים להביאן לתרומת הקודש. לכן עלינו לשום על לב וליחל על זאת שאע"פ שלצת עתה בגלותינו אין לפנינו לשכה להביא שם שקלים, מכל מקום עומדים עלינו ומצוים אותנו על מצוה זו, בכדי שנכין 'מחצית השקל' לתרומת הקודש, והיינו שנשתוקק ונתפלל להשי"ת שבשנה הזאת כבר נוכל לשקול אותם כהלכתן, להקרבת

חודש אדר –

כלי קיבול לאהבת השם הנשפע בחודש ניסן

בחודש אלול מכינים כלים ליראת ה'
הנשפעת בחודש תשרי, ובחודש אדר
מכינים כלים לאהבת ה' הנשפעת
בחודש ניסן

והנה, חודש תשרי וימי ראש
השנה שהמה ימי המשפט, ומלך
יושב על כסא דין, בימים אלו
נשפעים לבאי עולם השפעות של
יראת ה' ופחד מהדר גאונו, וכדי
שנוכל למלא אסמינו בהשפעות אלו,
צריך להכין בחודש אלול כלים
לקליטתם.

אכן בחודש ניסן שבו יצאנו
ממצרים, נשפע לעם ישראל השפעות
גדולות של אהבת ה' וקרבת אלקים,
ומקדימין בחודש אדר להכין כלים
לאצור בהם אוצר של השפעות
אהבת ה'.

בחודש ניסן מתעורר מדתו של
אברהם אבינו שהוא עמוד האהבה
והחסד – וכמאה"כ 'חסד לאברהם',
ונקרא שמו 'אברהם אוהבי' (ישעי' מ"א
ח'). לכן, תחילת ההכנה ליציאת
מצרים היתה ע"י אברהם אבינו ע"ה
שהוא עשה הכנה לבניו במה שגם הוא
ירד למצרים, ונלקחה שם שרה לבית
פרעה, וגם פרעה לקה אז, כמו שכתוב

חודש אדר הוא כחודש אלול לפני
ראש השנה

איתא בספר 'שפת אמת' שחודש
אדר מכון כנגד חודש אלול. והיינו
כי תקופת השנה מתחלקת לשנים,
באמצע חצי השנה הם תקופות תמוז
וטבת, וחדשים אלו נחשבים כימים
נמוכים, אכן שני התקופות של אמצע
השנה שהם זמני ניסן ותשרי, המה
ראשי השנה, ראש חודש ניסן – ראש
השנה לרגלים, וראש חודש תשרי –
ראש השנה לשנים (ר"ה ב.). בשניהם
נתייחד היום של אמצע החודש – ט"ו
ניסן לחג הפסח, וט"ו תשרי לחג
הסוכות.

בבדי שנבוא אל המלך לקראת
חודש תשרי כפי הראוי, העניק
הקב"ה לנו את חודש אלול כדי שבו
נכין את לבנו בהכנה דרבה לקראת
יומי דתשרי, וכבר מיום ט"ו באב
מתנוצץ הארת חודש אלול. כדבר
הזה הוא גם בחודש ניסן, שבבדי
שנגיע מוכנים כראוי לחודש ניסן,
ניתן לנו משמיא חודש אדר, להתכונן
בו לימים אלו, ואי" בספה"ק שמיום
ט"ו בשבט הרי הוא כנספח לחודש
אדר ומתחיל להאיר בו אורו של אדר.

לאברהם אבינו, 'ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אתם וגו' ואחרי כן יצאו ברכש גדול' (שם טו יג). בחג הפסח שבו יצאנו ממצרים, חוזר וניעור בכל שנה ברית אהבה זו בין השי"ת לבניו, ונשפע בו שפע של אהבת ה' כימי צאתנו מארץ מצרים.

(בראשית יב יז), 'וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים', ואחרי כן יצא משם ברכוש גדול, וכל זה היה הכנה לבני"י לגאולת מצרים. תחילת הודעת השיעבוד לאברהם אבינו היה כשכרת עמו הקב"ה ברית של אהבה בברית בין הבתרים, ואז בישר הקב"ה

אהבת ה' ע"י התבוננות בטובות השי"ת

דוד המלך ע"ה כשהתבונן בפלאי הבריאה אמר (תהלים קד), 'ברכי נפשי את ה', ה' אלהי גדלת מאד, הוד והדר לבשת, עטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה וגו'' והרבה לתאר ולפאר את נפלאות ויופי הבריאה, ובין דבריו פרץ ואמר, 'מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית', ושוב הוא ממשיך לפרט את יופי הבריאה, 'זה הים גדול ורחב ידיים...', ולכאורה, מה ראה דוד המלך ע"ה להפסיק בין תיאורי נפלאות הבריאה ולומר, 'מה רבו מעשיך ה'', ואי' בספה"ק שכל ההתבוננות בנפלאות הבורא בבריאתו היתה רק לבוא ע"י כן לאהבת ה', ומרוב ההתבוננות הגיע לידי אהבה רבה גדולה ונפלאה עד שלא היה יכול להתאפק ונמלטה מפיו הצעקה, 'מה רבו מעשיך ה'', ואח"כ המשיך עוד להתבונן ולפרט את נפלאות מעשי היוצר.

אהבת ה' ע"י התבוננות בנפלאות הבריאה

מודעת זאת, שבכדי לעורר את הלב לאהבה את ה', צריך לשים על לב ולהתבונן בדברים המעוררים את האדם לאהבת ה'. כמו שכתב הרמב"ם (יסודי התורה פרק ב, ב), 'והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד (תהלים מב, ג) 'צמאה נפשי לאלהים לאל חי' וכו'. כמו שאמרו חכמים בענין אהבה, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם', ע"כ. והיינו שההתבוננות וההעמקה בנפלאות הבריאה ובהדר יופיה, מעוררת את הלב לימשך לאהוב את ה'.

המלאכים וחיות הקודש שרפי מעלה, אלא על עמו בני ישראל, ונטלם לחלקו - 'הבוחר בעמו ישראל באהבה', ועל אף שאנחנו קרוצי חומר מלובשים בגופים גשמיים. ועל דרך זה סידר הפייטן את הפיוט (במוסף יוה"כ), 'ואביתה תהילה מגולמי גוש', וכמו שהוא חוזר ושונה בהרבה ענינים נעלים את התאווה שנתאווה הקב"ה לעבודת ולתהילות בני ישראל יותר מעבודת שרפי מעלה, ובחר דוקא בקרוצי חומר, והשכין עליהם שכינתו. התבוננות במעלה זו מולידה אהבה עצומה להשי"ת בלב איש ישראל.

הרה"ק 'בעל התניא' זי"ע ב'ליקוטי אמרים' מבאר ענין זה (פרק מו), וכתב 'ויש דרך ישר לפני איש, שזה לכל נפש, וקרוב הדבר מאד מאד, לעורר ולהאיר אור האהבה התקועה בלבו שתאיר בתוקף אורה כאש בוער, כאשר ישים אל לבו מה שאמר הכתוב (משלי כו, יט), 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם אל האדם'. שיתבונן האדם בלבו שהשי"ת עזב כביכול את צבא השמים, אע"ג שהם מתדמים יותר לאלוקות, ובחר בנו בני ישראל, אנשים גשמיים לעבודתו.

והוא מבאר בדרך משל, 'אם מלך גדול ורב מראה אהבתו הגדולה

אהבת ה' ע"י התבוננות בטובות הקל הרוחניים והגשמיים

יש עוד דרך להתעורר ולבוא לאהבת ה', והוא ההתבוננות בטובות והחסדים שהשי"ת גומל עמנו, כמו שאנו אומרים בתפילת שמו"ע, 'מודים אנחנו לך... ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת, ערב ובוקר וצהריים, הטוב כי לא כלו רחמיך... וכל החיים יודוך סלה'. וחוזרים ושונים הודיה זו ג' פעמים ביום. והיינו, שמתבוננים ושמים על לב את כל הטובות שהשי"ת גומל עמנו בכל זמן ומצב, ושהכל הוא מאתו יתברך שמו, וזה מעורר בלב האדם רגשי הכרת הטוב למטיבו, וע"י התבוננות זו תתלהב הלב ברגשי אהבת ה'.

התבוננות בטובות רוחניים מביאה לידי אהבת ה'

האיש המשכיל הניחן בדעה, אינו מתעורר לאהבתו רק בהתבוננותו בטובות הגשמיים שגמלונו ה', אלא בעיקר הוא מתעורר בהתבוננותו בטובות הרוחניים שהשי"ת גומל עמו, וזה המעורר לבו לאהבת ה'.

עיקר ההטבה הרוחנית שיתבונן בו האדם הוא במה שהקב"ה מתאווה לעבודתו של האדם ולתורתו ולתפילתו, יותר ממה שהוא ית' מתאווה לעבודת המלאכים. שהרי הקב"ה לא ייחד את שמו על

ולא ע"י שרף אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו ירד לשם, כמו שכתוב (שמות ג, ח) 'וארד להצילו...', כדי לקרבם אליו בקירוב ויחוד אמיתי'. ועל אף שבני ישראל היו אז בשפל המדרגה ועבדו לעבודה זרה, כמבואר במדרש, 'מה ראו אלו להגאל יותר מאלו, הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז...'

עם ישראל היו אז טמועים בתוך מצרים, כדאיתא במדרש (מד' תהלים), 'אמר ר' אבא בר כהנא בשם רבותינו, כעובר שהוא נתון במעי הבהמה, וכשם שהרועה נותן ידו ושומטה ממעיה, כך עשה הקדוש ברוך הוא לישראל ממצרים להוציאם, שנאמר (דברים ד, לד) 'לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי'. ואף בנ"י אמרו למשה (שה"ש רבה) 'האיך אנו נגאלים וכל מצרים מלאה ע"ז שלנו'. ואכן, מצד עצמם לא היו ראויים להגאל, אלא אמר להם משה רבינו 'הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מביט במעשיכם אלא מדלג על ההרים ומוציא אתכם ממצרים'.

כל זה היה מכח ההבטחת הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה, וזה שאנו אומרים, 'ברוך שומר הבטחתו לישראל', שומר מלשון המתנה, שהקב"ה השתוקק וציפה שיגיע עת גאולתינו ויקיים ההבטחה על ישראל

והעצומה לאיש הדיוט ונבזה ושפל אנשים ומנוול המוטל באשפה, ויורד אליו ממקום כבודו... ומקימו ומרימו מאשפתו, ומכניסו להיכלו היכל המלך... ומתיחד עמו ביחוד וקירוב אמיתי...'. ויתבונן האיש הזה בטללי האהבה שמעריף עליו המלך, ואז כמים פנים אל פנים, 'תתעורר ממילא האהבה כפולה ומכופלת בלב ההדיוט ושפל אנשים הזה אל נפש המלך... מעומקא דלבא לאין קץ, ותשתפך נפשו כמים בכלות הנפש ממש לאהבת המלך'.

כל זה הוא בדרך משל למלך בשר ודם, שרומם וקירב אליו איש הדיוט, ולענינו, ממשיך התניא, 'והנה, ככל הדברים האלה וככל החזיון הזה וגדול יתר מאד בכפלי כפליים לאין קץ עשה לנו אלהינו, כי לגדולתו אין חקר', והקירוב הגדול שקירבנו הקב"ה הוא, 'והניח את העליונים והתחתונים, ולא בחר כי אם בישראל עמו'. שלא בחר בהמלאכים שרפי מעלה, שהם אלפי רבבן, וגם דומים יותר לאלוקות, אלא צמצם שכינתו על התחתונים, ישראל עמו להיות לו לחלק ונחלה.

התבוננות ביציאת מצרים מביאה לידי אהבת ה'

ומבאר שם שעיקר הקירוב הוא, 'והוציאם ממצרים ערות הארץ, מקום הזוהמא והטומאה, לא ע"י מלאך

איש ואיש מישראל אהבה עצומה אל השי"ת כמים פנים אל פנים.

על זה הדרך סידר בעל ההגדה, 'כמה מעלות טובות למקום עלינו, אילו הוציאנו ממצרים ולא עשה... דיינו, אילו עשה... דיינו, על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו, הוציאנו ממצרים...'. שהולך וסובב את כל הניסים והקירובים שקירבנו ה', ומסיים, 'לפיכך אנחנו חייבים להודות... למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הניסים...'. עד שמשלים את ההגדה בלב בוער מאהבת ה', 'ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו, ברוך אתה ה' גאל ישראל'.

לגאלם, ובהגיע העת ש'שערך צמח... ואראך והנה עתך עת דודים...' (יחזקאל טז, ז ח). שהגיע זמן הגאולה, לא הביט הקב"ה במעשיהם של ישראל, ועל אף שהיו 'ערום ועריה', ולא היה בידם זכות להגאל, מכל מקום גאלם ממצרים.

בשמתבוננים בכל האמור לעיל – בחיבה היתירה הנודעת לנו לישראל, במה ש'משכני אחריו נרוצה', ובפרט ביומי דפסח שבו יצאנו ממצרים, ומתעמקים בניסי יציאת מצרים, וחשים בפועל שיצאנו ממצרים, ומונים ומפרטים בסיפור ההגדה את כל הניסים והנפלאות שעשה לנו ה' בהוציאנו ממצרים, מתעוררת אצל כל

אהבה למעלה מהתבוננות – אהבה בעצם

עם רעהו, ומראה לו אותות חיבה ואהבה, ובראות כן רעהו הרי הוא מתמלא לעומתו ברגשי אהבה, וכך נוצר ביניהם קשר עמוק של אהבה. אולם, אם ביום מן הימים ישתנו פניהם, ולא יגמולו חסד האחד עם עמיתו, אזי תתבטל ממילא ברית אהבתם, וזאת, מפני שכל האהבה ששררה ביניהם, היתה אהבה התלויה בטובות שגמלו ביניהם, וממילא משנתבטלה הסיבה בטלה האהבה.

אהבה התלויה בדבר – אהבה מעושה הדבר ידוע שיש שני מיני אהבות בעולם, כמו ששנינו (אבות ה, טז), 'כל אהבה שהיא תלויה בדבר, בטל דבר בטלה אהבה. ושאינה תלויה בדבר, אינה בטלה לעולם'.

והיינו, שיש לפעמים אהבה בין שני אנשים שבעצם אין ביניהם ולא כלום, אלא שרצו להתחבר בקשר אמיץ של אהבה, וכדי שתיווצר הקשר של אהבה, גומל האחד חסד

אהבה שאינה תלויה בדבר -
אהבה בעצם

אולם, כל זה הוא בין שני אנשים שאין ביניהם קשר בנפש, לא כן בברית אהבת אב ובן הטבועה בעצם נפשם, שאהבתם אינה מחמת הטובות שגמל האב עם בנו, ואין הבדל כמה טובות גמל האב עם הבן בכדי שיאהב את אביו, אלא יש ביניהם קשר איתן של אהבת אב ובן, והטובות שהאב גומל עם בנו אינם משמשות אלא כסימן לברית האהבה שביניהם, שע"י המתנות שהאב מעניק לבנו, מראה הוא את רוב חבתו ואהבתו לבנו, אכן גם אם לא יגמול עמו שום טוב, אהבתם שרירה וקיימת. וזהו אהבה שאינה תלויה בדבר, שאפילו אם תתבטל הסיבה, לא תתבטל האהבה.

אהבה זו שבין אב לבנו נובע מזה ש'ברא כרעיה דאבוה', והרי הם כגוף אחד ממש, וכמו ששתי ידיו של האדם אוהבים זה לזה, ונאמנים זה לזה, מחמת שגוף אחד הם, ולא משום שיד ימין גמלה חסד עם יד שמאל, ואינם צריכים סיבות לדבר אהבתם, כן הדבר באהבת אב ובנו, שהם אוהבים זה לזה מחמת שהם כגוף אחד ממש, ולכן אפילו אם תתבטל סיבת אהבתם, ברית אהבתם תישאר שרירה וקיימת.

אהבת ה' - אהבה שאינה תלויה בדבר עוד למעלה מזה היא האהבה שבין בני ישראל להשי"ת, דהיינו שאהבת ה' גבוהה היא מעל גבוה, ונעלית היא מכל מיני התבוננות, שעל אף שאמת ונכון שהשי"ת גומל עמנו טובות רבות, ומנהג אותנו במידת הרחמים והחסד, ומרבה להיטיב עמנו עד אין שיעור וגבול, ואכן נכון הוא שההתבוננות בדבר מבעירה בקרבנו אהבה עצומה להשי"ת, כמים פנים אל פנים, אך זאת יש לדעת שהאהבה בין ישראל להקב"ה היא 'אהבה בעצם' שאינה תלויה בדבר, לא מחמת הטובות הרבות שהקב"ה מעניק לנו בכל עת.

כמו שאומרים בתפילת נשמת, 'המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים ... המעורר ישנים ומקיץ נרדמים הסומך נופלים ורופא חולים וכו' - ולך לבדך אנחנו מודים, שעל אף שהשי"ת מנהג אותנו בחסד וברחמים, ועל כן אנו מודים ומשבחים לו, בכל זאת, עיקר ההודאה והשבח היא, 'לך לבדך', שעיקר ושורש אהבתנו להשי"ת היא לעצמותו לבד, ואינו תלויה בטובות שעשה ולאבותינו לנו.

בענין הזה שח בקודש מרן מהר"י מבעלזא זי"ע שפעם בשבת קודש פ' האזינו כשהיה עדיין קטן מוטל

אהבה זו אנו מבטאים בקריאת שמע ערבית ושחרית (דברים ו, ד ה), 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד. ואהבת את ה' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך'. שהשי"ת אחד הוא ואנו מאוחדים עמו, ואוהבים אותו באהבה גמורה, 'בכל לבבך ובכל נפשך', ואמרו חז"ל, 'ואפילו נוטל את נפשך, בכל מידה ומידה הוי מודה לו', שבכל זמן ומצב תהיה תקועה בליבנו האהבה להשי"ת, ואפילו ללא כל הטובות שהשי"ת גומל עמנו - ואפילו נוטל את נפשך, הוי מודה לו.

למצוא דברי הפיץ בנפשו לעורר את האהבה העצמית

אהבה זו שבין הקב"ה ובין כל איש ישראל תבא לידי גילוי עצום בפועל ממש לעתיד לבוא כשכל אחד ואחד יהא מראה באצבעו ואומר 'זה ה' קיוונו לו', ואז נראה עין בעין, ונחוש בפועל את האהבה רבה להשי"ת הטבועה בנפשנו.

לעת עתה מתבטאת אהבה זו בעיקר על ידי לבושים ואמצעים קדושים, וכגון כשזוכה איש ישראל ל'אהבת תורה' הטבועה בלב כל אחד מישראל, ועל ידה הוגה בתורה הק' בהתמדה עצומה שעות רבות ומוסר רוחו ונפשו וגופו ומאודו לה' ולתורתו, אהבה זו נובעת מכח האהבה להשי"ת הנטועה בלבו, ולא

בעריסה שמע את אביו מרן ה'שר שלום' זי"ע אומר בינו לבין עצמו בהתלהבות עצומה עה"פ (דברים לב, יח), 'צור ילדך תשי ותשכח קל מחולליך'. שעלינו לשכוח מה ש'צור ילדך', דהיינו, שאל לנו לעבוד את השי"ת משום שהוא ברא אותנו, וכן שהוא חולל ופעל כל זאת, אלא, על זאת צריך לירא ולעבוד אותו, 'בגין דאיהו רב ושליט עקרא ושרשא דכל עלמין' (זוהר יא, ב), והיינו שיראת ואהבת ה' צריכה להיות משום עצם עצמותו ית' שמו, ולא מחמת התכונות והשכלות במה שהוא מטיב לנו.

אהבת בני ישראל להשי"ת - אחדות ה' עם בני

להבין ענינו של ברית אהבה זו, ידוע מה שכתוב בזוהר הק' (ויקרא ג), 'תלת דרגין אינון מתקשרן דא בדא, קודשא בריך הוא אורייתא וישראל'. שהקב"ה מאוגד ומקושר עם בני ישראל, והרי הם כביכול כעין גוף אחד, ומתקשרים כאחד ממש - 'אתה אחד ושםך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', שבני ישראל מתיחדין עם השי"ת באחד, ועל כן האהבה שבין הקב"ה לעמו ישראל היא מעצם מציאותם, והיא למעלה מאהבה הנוצרת על ידי טובות כל שהם.

בדבר הזה ממש היא אהבת ה' שבלב כל אחד מישראל, שמטבע נפשו היא שתבער לבו בקרבו כיקוד אש מאהבתו את השי"ת, ולא מחמת התבוננות והשכלה כל שהם. אהבה זו חתומה בחותם, 'שימני כחותם על לבך', וכשם שאי אפשר לזייף את החותם, כך אהבה זו אי אפשר לזייפה, ותישאר חקוקה וקבועה לעולם על לוח ליבו של איש ישראל, ותבער כרשפי אש מעצם טבעו להתלהב ולהאיר באהבה רבה להשי"ת.

אש האהבה להשי"ת כוחה גדול מאש הגשמי, כי מים מכבים את האש הגשמי, אבל אש האהבה בוערת כ'שלהבתיה', שעל אף שיבואו עליה מים רבים, ואולי מצוק העיתים לא יורגש האיך שלבו בוער מאהבת ה', בכל זאת לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה, כי בעצם נפשו תהיה חקוקה אהבה זו, ולא תכבה אישה לעולם, משום שהאהבה היא בעצם נפש איש ישראל, והיא אהבה שאינה תלויה בשום דבר.

בתורה הקדושה טמונה האהבה העצמית, אהבה זו הבוערת כאש להשי"ת, צריכה לבוא לידי ביטוי למעשה בעבודת ה', וכאמור לעיל אחד מן הדרכים הוא על ידי לימוד התורה

מחמת התבוננות מסויימת. וזהו סוד אהבת תורה, שהיא תורת חיים והיא חיינו, וכשם שעל כל אחד אהובים חיינו, כך אוהב איש ישראל את התורה, והיא היא אהבת ה', כי קוב"ה אורייתא וישאל חד, ואנו דבקים בו יתברך - 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' (דברים ד, ד). שהדביקות בה' ובתורתו היא מעצם חיינו, ולא בגרמת התבוננות והשכלות בטובות שגמל אותנו השי"ת.

אהבת ה' היא כרשפי אש שאי אפשר לכבותה

'שיר השירים' כולה סדורה כשיר על ברית האהבה שבין בני ישראל להשי"ת, ובסופו אומר שלמה המלך ע"ה (ח, ו), 'שימני כחותם על לבך... כי עזה כמות אהבה... רשפיה רשפי אש שלהבתי-ה. מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהרות לא ישטפוה'. שהאהבת איתן שבין בני"ה להשי"ת היא אהבה כאש, דהיינו, שזהו טבע של האש לעלות ולבעור כלפי מעלה, ודרכה להאיר ולהלהיב, ואין שם שום השכלה מסויימת של האש שתגרום שתאיר ותלהיב כלפי מעלה, אלא שכך היא טבעה ומהותה, ולכן לא יועילו כל תצדקי שבעולם לשנות דרכה שלא תבער כלפי מעלה.

האלהים, מפרש ושום שכל ויבינו במקרא' וגו', 'כי בוכים כל העם כשמעם את דברי התורה'. זאת היתה אחרי שבני ישראל נתרחקו מדרך התורה והמצות, כשקראו לפניהם בספר התורה אז התחילו העם לבכות ולהתאבל, עד שאמר להם עזרא הסופר, 'אל תתאבלו ואל תבכו', והוא משום שבשמעם את דברי התורה נתעורר בהם צימאון עז, ונתלהב לבם לאהבה את ה', עד שבכו על ריחוקם מה' ומתורתו, ושלא הרגישו עד הנה אהבה זו, ואמר להם 'אל תתאבלו ואל תבכו', שהיא גופא שהתעוררו לאהבה את ה' ע"י התורה, סימן שעדיין מחוברים הם ומקושרים להשי"ת. כמשל לחולה, שכל זמן שמרגיש ביסוריו אות היא שעדיין חי הוא, לא כן בשר המת אינו מרגיש ביסורים, ועל אף שנתרחקו מדרכו, אע"פ כן בשובם מדרכם הקלוקלת אל ה', ירפא להם, והוא מכח האהבה הטמונה בתורה, שהיא למעלה מטעם ודעת.

דברי תורה עצמן נמשלו לאש, כדכתיב (ירמיה כג, כט), 'הלא כה דברי כאש', וכמאה"כ (תהלים כט, ז), 'קול ה' חוצב להבות אש', והיינו, שקול ה' ולימוד תורתו בכוחו לחצוב בנפשו של האדם לעוררו לאהבת ה', שינגוס ויחתוך בבשר החי להמית

מתוך חשקה ואהבתה, ששורשה היא אהבת ה' המורשת בלב איש ישראל.

בדרך פרט היא מתבטאת בלימוד גמרא כראוי, וכדמתאמרא משמיה של הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, ש'התלמוד' – בבלי וירושלמי נקרא בשם 'גמרא', מלשון 'גומרא דאשא', דהיינו גחלי אש, והיינו, שכח לימוד 'גמרא' היא כגחלי אש, המלהיבה את לב האדם להשי"ת, וזהו בלימוד גפ"ת בדרך שקלא וטריא בהבנת הענינים לאשורם.

לכן נהגו בני עם קודש להכין לבם בהכנה דרבה להתפילה דוקא בלימוד גמרא, ובעיון בהתעמקות, שגדול כוחה כגומרא דאשא ללבות את הלב באש לאהבת ה', וכח זה טמון בכל פרק ובכל סוגיא שבש"ס, בין בלימוד סדר מועד בין בלימוד מילי דנזיקין בין בלימוד תורת הקדשים, הצד השוה שבהם שכולם דרכם להלהיב את לב האדם לאהבת ה'. וגומרא דאשא זו היא למעלה מטעם ודעת, ואינה נובעת מהתבוננות בטובת האל ית"ש שמטיב להאדם, אלא שמציאות וטבע נפש האדם שתתלהב נפשו כרשפי אש ע"י לימוד התורה.

בספר דרשות חתם סופר לר"ה מפרש דברי הנביא ב'נחמיה' (ח, ט) במאה"כ 'ויקראו בספר בתורת

על תשובה זו המביאה לידי אהבה רבה את ה'.

דבר זה הוא למעלה מעלה מבינת אדם, וכדברי הגמרא (שבת פ"ט) במאמה"כ 'אם יהיו חטאיכם כשנים' ואמרו חז"ל 'אם יהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית', וביאר הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זי"ע, שכשם שאין לנו השגה בסדרי בראשית, לשם מה נברא דבר פלוני ואלמוני, כך אין לנו השגה בחטאים, והם מכבשי דרחמנא שיכשל האדם בחטא, וכך למה, משום שרוצה ה' בתשובת החוטאים, שמתגלית אצלם אהבה עזה לה', ומתאווים להתקרב אליו, והיא מעלתם המיוחדת של בעלי תשובה, ולכך נתגלגל החטא לידם, כדי שיתקברו אליו ית'.

דבר זה הוא כשהתשובה היא מ'אהבה', שחוזר בתשובה מאהבתו את השי"ת, ואז זדונות נעשים זדונות נעשים כשגות, ועדיין נשאר בנשמתו כתם כל שהוא, אין זה מן התועלת שיכשל האדם בדבר עבירה, וכשיחזור בתשובה ישאר פגם בנשמתו, אכן כששב בתשובה מאהבה הוא מתעורר לאהבת ה' ומתקרב אליו באהבה רבה, ושורשה היא מהאהבת עולם שבין ישראל לאביהם שבשמים.

עצמו באהלה של תורה מאהבתו את ה' ומדבקתו בו. והיא מכח האהבה כרשפי אש שבין בני ישראל להקב"ה.

תשובה בשורשה מאהבה העצמית

אהבה זו הנשגבה מבינת אנוש מתבטאת ג"כ במצות 'תשובה', שאמרו חז"ל (עבודה זרה ד, ב), 'א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי, לא דוד ראוי לאותו מעשה, ולא ישראל ראוי לאותו מעשה, אלא למה עשו, לומר לך, שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד, ואם חטאו צבור אומרים להו לכו אצל צבור'. דבר זה נראה כפלאי, שהרי מצות 'תשובה' היא לכאורה דבר של 'דיעבד' לאדם שנכשל בחטא, שיוכל לתקנו בתשובה, והאיך יתכן שחטאו לכתחילה בכדי 'להורות תשובה'.

אלא הפירוש הוא, כי האדם שחטא ונתרחק מה', כשמתעורר לתשובה מרגיש בליבו אהבה עצומה לה', אהבה למעלה מטעם ודעת, שמתבונן בגודל הפגם בריחוקו מה', ולעומת זה מרגיש אור נערב במה שזכה עכשיו להתקרב. ולכן לפעמים מסבב הקב"ה בסיבה מיוחדת שיכשל האדם בדבר עבירה, כדי שיבוא לידי אהבה זו, וזו היתה הסיבה לחטאם של ישראל ושל דוד המלך, להורות

התורה, אמור מעתה שאין זו אהבה מחודשת אלא אהבת עולם שאינה תלויה בדבר, אלא שמחמת מניעות צדדיות לא היתה מורגשת בפועל עד שנתגלה האהבה בגרמת התבוננות של חכמה ובינה, או על ידי לימוד התורה.

ויש לציין שבחצרות צדיקים וחסידים היו אותן שהעדיפו לבא לידי אהבת ה' ע"י התעסקות רבה בהתבוננות על ידי חכמה ובינה ודעת בענינים המעוררים לאהבת ה'. והיו חצרות אחרות שהעדיפו לעשות דגוש יותר לבא לידי אהבת ה' ויראתו ע"י רבוי התעמקות בלימוד התורה, וכאמור שה'גומרא דאשא' שבלמוד התורה מעורר את הלב באהבה כרשפי אש להשי"ת. הצד השווה ששניהם דרכים קדושים לעורר את האהבה הטבעית הטמונה בנשמת האדם ללכת אש. בדרך כלל, כל ערום יעשה בדעת לנקוט בדרך הממוצע, שמזה ומזה אל תנח ירך, כי אלו ואלו דברי אלוקים חיים.

המוחין מולידים את האהבה ויראה, או שהם מידות בעצמם הכלל ידוע, שמידות 'אהבה ויראה' המה תולדות מהמוחין – חכמה ובינה, שהם נקראים 'אבא ואימא', כי המוחין הם הם המולידים את הז' מידות, ובעיקר את האהבה והיראה. והנה לכאורה זה נראה כסתירה להאמור לעיל שאהבת ה' מושרשת בטבע איש ישראל, שהרי אם כן אינה כתולדה מהחכמה ובינה, שהרי אינה נולדת מהתבוננות והשכלות.

אכן ביאור הדבר כך הוא, כי באמת אהבת ה' תקועה בליבנו מעצם היותנו בניו של מקום, אך כדי שיהא הדבר בא לידי בטוי ונרגש בפועל ממש, ובפרט בזמנים שה'חושך יכסה ארץ' ומסך מבדיל ביננו ובין אבינו שבשמים, לכך, בכדי לעורר את האהבה הטבעית החקוקה בליבנו, עלינו להתבונן תחילה בטובות הקל ית' שמו, ואז ע"י כך חוזר וניעור האהבה הטבעית. וכפי האמור לעיל, כמו כן אפשר לעורר אותה ע"י לימוד

אחדות ישראל שורשה מאהבת ה' בעצם

מההתבוננות, ומבטאית את האהבה הטבעית הנטועה בלבנו, היא מה שאמרה תורה 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא יט, יח), והפליגו חז"ל ואמרו

אחדות ישראל –

כלי המבטא את אהבת ה' בעצם ענין נוסף מעיקרי ויסודי היהדות, וגם היא שורשה מאהבת ה' שלמעלה

בבדי להבין מהו אהבה זו, ומה מקורה ושורשה, עלינו להקדים את הידוע, שתכלית בריאת העולם היא להשרות ולגלות את שכינתו ית' בתחתונים, כמבואר בזוהר הק' שע"י קיום תורה ומצות מתגלית אלוקותו בעולם. ואע"ג שהקדוש ברוך הוא בעצמו לית מחשבה תפיסא ביי, עם כל זה ע"י קיום תורה ומצות ממשיך הקב"ה את אורו האיך סוף וקדושתו ומאיר בתחתונים, וזה נקראת 'שכינה', שכבוד ה' שוכן ושורה בתחתונים, והיא תכלית כוונת הבריאה, ליחד 'קודשא בריך הוא ושכינתיה', שהאור אין סוף יתגלה בתחתונים. (דבר זה מתבאר בארוכה בספרי תלמידי הבעש"ט, ואין להאריך במקום שיש לקצר).

והנה, עיקר התגלות השכינה היא דוקא בציבור, ככתוב (דברים לג, ה), 'ויהי בישראל מלך בהתאסף ראשי עם, יחד שבטי ישראל'. ופירש רש"י, 'בהתאספם יחד באגודה אחת, ושלוש ביניהם הוא מלכם', וכן מבואר בגמ' (סנהדרין לט:), 'כל ביה עשרה שכינתא שריא'. ואע"ג שאפילו יחיד השונה שכינה כנגדו, אולם עיקר גילוי שכינתו היא בציבור, וכשמתאספים עשרה אנשים חלה עליהם שם 'עדה' והיא 'עדת ישראל', וזהו עיקר גילוי השכינה בתחתונים.

זוה כלל גדול בתורה, וכללה התורה בציווי זה 'אהבת ישראל ואהבת הבורא', כמו שפי' רש"י (שבת לא:): על הפסוק במשלי (כו, י), 'רעך ורע אביך...'. שרעך הכונה להקב"ה, ומוטל עלינו לכלול יחד ב' אהבות אלו. וכן מצאנו רבות בדברי חז"ל שהפליגו בשבח ובמעלת 'אחדות ישראל', שהיא סוד השראת וגילוי שכינה, וכמו שפירשו צדיקי הדורות 'ואהבת לרעך כמוך', שכששורה אחדות בין בני ישראל ואוהבים אחד את רעהו כמוהו ממש, זהו הגורם לכך שיהיה 'אני ה'', שישרה שכינתו ביניהם.

ענינו של אהבת ישראל נובע מתוך 'אחדות ישראל' שמזה נגרם אהבה עצומה בין בני ישראל שעליה הפליגו חז"ל 'זה כלל גדול בתורה', ויש לה משמעות פנימית, כי ענינה של 'אהבת ישראל' אינה רק שנתנהג במידות טובות, ונקבל כל אחד בסבר פנים יפות, כי זה היא מכלל דרשת חז"ל (סוטה יד:), 'והלכת בדרכיו, מה הוא רחום אף אתה רחום', שעלינו לדבוק בדרכי השי"ת, וללכת בדרכי יושר, שנכלכל הליכותנו בין אנשים להתנהג בטוב ובנעימים, שעל זה אמר הכתוב (דברים ו, יח) 'ועשית הישר והטוב בעיני ה'''. אכן מצות אהבת ישראל הוא דבר נעלה מזה.

הוא ללמוד קצת, וכן בענין התפילה, שעל ידי שהאחד מתפלל בכונה ובהתעוררות, הוא מעורר גם את סובביו להתפלל כמוהו, וכן בכל דבר שבקדושה, והיא כחה של 'אחדות ישראל', שהאחד מרומם את חבריו אפילו בלי שיאמר לו דיבורים מפורשים. ובנוסף על זה אומר הנביא ש'לאחיו יאמר חזק' על ידי אמירה ממשית.

כעין זה מצאנו אצל המלאכים, שהם 'מקבלין דין מן דין, ואמרינן קדיש', שמלאך אחד מסייע לחבירו להקדיש ליוצרים, וכן אצל בני עם קודש, שעבודת ה' של האחד עוזר ומסייע לחבירו ללא ידיעתו, אלא מכח אחדות ישראל.

אחדות ישראל מביאה לקדושה

השראת השכינה שע"י האחדות מביאה לידי קדושה, כמו שאמרו בתורת כהנים, 'פרשת קדושים בהקהל נאמרה', והיינו שהקדושה ואחדות ישראל הולכים בצוותא חדא, ובמקום ששורה הקדושה שם שורה שכינתו ית'.

אחדות ישראל ממקור נשמות ישראל

ענין זה של 'אחדות ישראל' יש בה עומק רב, והיינו, כי נשמות בני ישראל מתחלק לשנים, א', נשמות פרטי כל ואיש איש מישראל כפי

בהתאחד בני ישראל כאחד, מתקיים בהם מאמר הזוהר (ויקרא עג), 'לתל דרגין אינון מתקשרן דא בדא, קודשא בריך הוא, אורייתא וישראל'. שע"י אחדות ישראל מתקשרים יחדיו ג' האהבות, אהבת ה', אהבת תורה, ואהבת ישראל, ומתגלית האהבה שלמעלה מטעם ודעת שבין 'הקב"ה' 'תורתו' 'עמו ישראל', שהרי בשורשם ובמקורם הם חד.

איש את רעהו יעזורו בעצם 'אחדות ישראל'

אהבה זו צריכים להוציאה בכלי המעשה מן הכח אל הפועל, וכדברי הנביא ישעיהו שאומר 'איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק' (מא, ו), והיינו שבזה הוא מבטא אופן נוסף של אחדות ישראל, ולכן כפל את דבריו, בלשון איש את רעהו 'יעזורו' ולאחיו 'יאמר חזק', כי הכוונה הוא 'איש את רעהו יעזורו' בלא אומר ודברים, אלא עצם הדבר שבני ישראל מאוחדים במטרה אחת לעשות רצון קוניהם, בעצם התאחדותם עוזרים הם ומסייעים להדדי. דוגמא לדבר, לפעמים יכנס איש אחד לבית המדרש, וימצא שם את חבריו יושב והוגה בתורת ה' ואורייתא מרתח ביה, וזה גורם שיחשוב בלבו 'הלואי יהא חלקי עמו', ואז אפילו אם היה נחפז לדרכו, עם כל זה יתעורר בלבו להתיישב גם

מאירה כפי מיסת גדלה, אך כשיתחברו שתי נרות יחדיו, אזי יאירו הנרות במשנה תוקף יותר משתי נרות נפרדים, ויהיו כאבוקה ששלהבתה עולה ומאירה עד למאד. ולא עוד, אלא שרוח שיכול לכבות שתי נרות כשהם בנפרד, אינו יכול לכבות שתי נרות שנתחברו לאבוקה. והנמשל, שבכח נשמת איש ישראל להאיר העולמות, אך בהתאחדות רבי רבבות בני ישראל כאחד, יאירו נשמתם בתוספת אורה הרבה מאד, וכל נשמה לעצמה תינק בתוספת כח ממקורה, ותאיר למרחוק כזקוק אור, וזאת משום שהם מתחברים יחדיו ומתכללים במקורם.

פנימיות ליבם של ישראל – אהבת ה' איתא בגמ' ברכות (נח:), 'תנו רבנן הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים. שאין דעתם דומה זה לזה, ואין פרצופיהן דומים זה לזה. ופי' רש"י 'חכם הרזים – היודע מה שבלב כל אל'. ברכה זו היא שבח להקב"ה, שברא עולמו ובו אלפי אלפים לאין שיעור בני אדם, וכל אחד פרצופו שונה ודעתו משונה מחברו, ולא תמצא בין ברואי העולם שני אנשים שקלסתר פניהם שוות, והיא מפלאי חכמתו, על כן הרואה אוכלוסי ישראל מברך, 'ברוך חכם הרזים', שהוא ית' ברא אוכלוסין אלו,

שהיא מתלבשת בגוף האדם, אך יש 'מקור נשמות ישראל', ונקרא בשם 'כנסת ישראל' שהיא כעין נשמה כוללת ומקור לכל נשמות פרטיות, וכמו שמצינו כמה פעמים במאמרי חז"ל 'אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה...!', והיינו שמקור והתכללות נשמות ישראל מדברת ואומרת דיבורים לפני הקב"ה, ואף אם אולי אין איש ישראל בפרטיות מרגיש בדבר, מכל מקום מקור נשמות ישראל אומרת כן. ושם כנוסים כל הנשמות הפרטיות, ומשם יונקים הם כוחם וקדושתם, והיא כמעין הנובע חיות דקדושה, ומשקה את כל הנחלים – נשמות ישראל הפרטיות בקדושתם.

ובכל איש ישראל לשעצמו נתלבש בגופו נשמה אלוקית, שהיא חלק אלוקי ממעל, והיא בוערת בקרבנו כאש גדול לעבודת ה', ונשמה פרטית זו הינה ענף משורשה – מקור נשמות ישראל, ומזה שהם אחד בשורשם מזה נגרם ומתעורר האהבה שיש לכל אחד ואחד מישראל.

נשמות ישראל בשורשם בוערת כאבוקה בספר יסוד העבודה כתב על מאה"כ (משלי כ, כז) 'נר ה' נשמת אדם', שנשמת ישראל נמשלה לנר, והנה כל נר ונר כשהיא לבדה היא

נשמות ישראל, דהנה יש שני סוגי קרבנות, קרבנות ציבור וקרבנות יחיד. וביניהם הפרש רב, ובנוסף לשינויי דינים שיש בין כל קרבן וקרבן, דיניהם חלוקות בדינים כלליים. כגון, קרבן יחיד אינו דוחה את השבת, ואינו קרב בטומאה, לעומת זאת, קרבן ציבור דוחה את השבת, וקרב בטומאה, ולא עוד, אלא קרבן פסח שהוא קרבן ציבור, לא רק שקרבה בטומאה, אלא אף נאכלת בטומאה, מה שלא מצאנו בקרבנות יחיד שיקרבו ויאכלו בטומאה.

מעם לדבר, משום דהכלל הוא 'איש נדחה ואין ציבור נידחין' (פסחים טו:), וכלשון הגמ' (הוריות ו:), 'אין ציבור מתיים'. פירושו של דבר, שמקריבי קרבנות הציבור הם כלל ישראל, כשהם כלולים בשורשם, ואין זה נחשב כעין קרבן של כמה שותפין, אלא קרבן ציבור הוא מהות בפני עצמו, שאינו ראוי לדחות מחמת טומאה, שהרי גם השי"ת 'שוכן אתם בתוך טומאותם' (ויקרא טז, טז), והם מאוחדים אתו, 'אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד'. קרבנות אלו הקריבו במקדש מכספי 'מחצית השקל' שעל ידי תרומת כל אחד ואחד נקנו קרבנות 'ציבור'.

במתני' (שקלים פ"א, ד), אי' שהכהנים היו סוברים שהם פטורים

ואין בהם אחד הדומה לרעהו במראהו, בטבעו או במזגו.

אכן, כל זה היא מצד הפרט, שכל אחד לכשעצמו אינו דומה לרעהו, אבל מצד הכלל, בני ישראל יש להם לב אחד לאביהם שבשמים, והקב"ה הוא לבן של ישראל, ששורש נשמות ישראל הם כולם ממקור אחד, והרי הם כאיש אחד בלב אחד.

ועל כן מברכים ברכה זו בראית אוכלוסי ישראל דיקא, משום שהוא יתברך הוא 'חכם הרזים - היודע מה שבלב כל אלו', שבמקורם יש להם לב אחד, 'והכל חפצים ליראה שמך', שבלב כולם יש תשוקה עזה ליראה ולאהבה את ה', וכולם כאחד אומרים 'שימני כחותם על לבך', ולבם בוער כרשפי אש מאהבת ה'. ועל אף שבחיצוניות הם שונים ומחולקים, זה נוהג במנהג פלוני, והאחר נוהג במנהג אלמוני, מכל מקום המכוון של שניהם הוא, לעשות רצונו בלבב שלם, ולירא ולעבוד את השי"ת. לא כן בראית אוכלוסי אומות העולם אין חלה עליהם ברכה זו, שהרי אין בלבם דבר המאחד, ובשורשם הם פזורים ופרודים.

קרבנות ציבור -

מצד שבני ישראל במקורם הם אחד

בהקרבת הקרבנות ג"כ מתבטא ענינו של 'אחדות ישראל - ממקור

במקום תמידין, שהרי עיקר תקנת התפילות הן במקום הקרבנות ציבור, ולכן עיקר התפילה הוא בציבור, שבו מתכללים בתוך כלל ישראל, כדכתיב (איוב לו, ה), 'הן קל כביר ולא ימאס', שאין הקב"ה מואס בתפילת הרבים, והיא עולה לרצון יותר כשהיא בציבור, משום שאז נכללת התפילה במקור נשמות ישראל, ולהם חשיבות מיוחדת מצד עצמם שתתקבל עתירתם.

כוחו וחשיבותו של הציבור אינו דוקא אצל תפילה, אלא בכל דבר שבקדושה גדול כוחם עשרת מונים, ולכן נוהגים בני ישראל לעשות חבורות חבורות להגות בתורה, ולא ללמוד לבדו בביתו, אלא לומדים בבית המדרש שמתאספים שם רבים, ולא תהיה ח"ו כחרב אל הבדים – תלמידי חכמים העוסקים בד בבד.

קביעין כן תהוין בהנו חברותא

הרה"ק מרוזין זי"ע דיבר בקודשו לאחד שבא ליטול עצה על התקררותו בעבודת ה', ואמר לו שע"י שיחזיק עצמו באחדות עם כלל ישראל, ויתכנס עם מרעיו לעסוק בעניני עבודת ה', זה יהא לו לעזר נגד הקרירות בעבודת ה'. ורמז זאת בפסוק (בראשית מט, א), 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם

מהבאת שקלים, כי אם הכהנים שוקלים ויש להם חלק בקבנות ציבור, כיון שאמרה תורה (ויקרא ו, טז) 'כל מנחת כהן כליל תהיה' תקשה האיך יהא עומר ושתי הלחם ולחם הפנים נאכלים, הרי יש לכהנים חלק בהם ובדין הוא שכליל תהיה. אמנם אי' שם שהאמת אינו כן אלא גם הכהנים צריכים לשקול'. ומבאר הגאון מרוגצ'ב ז"ל בספרו 'צפנת פענח', שהכהנים היו סוברים שאם יתרמו הכהנים מחצית השקל, יהיו בכך שותפים בקרבנות ציבור, ואם כן אי אפשר לאכול מנחת ציבור מפני חלקן של כהן. אמנם אליבא דאמת אין הדבר כן, כי הגדר של קרבנות ציבור אינו בגדר קרבן השותפים, אלא קרבן ציבור הוא שם לעצמו, שהוא קרבן ציבור, ובציבור אין בו שום התחלקות של כהנים או ישראלים, כי שם ציבור אחד הוא, עכ"ד.

לאור האמור הדבר מתבאר גם בדרך פנימיות, כי קרבן ציבור הוא קרבן מיוחד של כלל ישראל מצד מקור כלליות נשמת ישראל, וזהו שורש אחד שעדיין אין בו התחלקות בין כהנים לוויים וישראלים.

ונשלמה פרים שפתינו – תפילה בציבור בזמן הזה שחרב בית המקדש, ואין לנו קרבנות להתכלל על ידם בתוך כלל ישראל, תיקנו חז"ל תפילה

עליהם המלך ויונקים יותר ממקור
חיותם משורש נשמות ישראל.

**אחדות ישראל מקשרת את בני'
במסילה ישרה**

מתאמרא משמיה של 'החזוה
מלובלין' זי"ע, על הפסוק (תהילים פד,
ו), 'אשרי אדם עוז לו כך מסילות
בלבבם'. שיש מסילה העוברת בין
לבות כל ישראל, שעל ידו יכול
האחד להשפיע לחברו אהבת ה',
שע"י שאיש אחד מתחזק ומתעלה
באהבת ה', עוברת אהבתו במסילה
ישרה ללב חברו, וגם הוא מתחזק
באהבת ה'. ובכדי שמסילה זו לא
תיסתם, צריך להתאחד עם כלל
ישראל, שכשיש פירוד ביניהם אי
אפשר להמסילה שתישאר פתוחה,
ושישפיעו האחד על רעהו.

ויוצא מזה לימוד רב, שכשאדם
רואה את חברו מתעלה בעבודת ה',
לומד בהתמדה או מתפלל
בהתלהבות, שמוטל עליו שישמח
עמו בחלקו, על דרך 'וראך ושמח
בלבו', ולהשתדל לקבל הימנו שיוכל
גם הוא להתרומם בעבודת ה', ע"י
שמקבלין דין מן דין.

באחרית הימים'. שיעקב אבינו אמר
לבניו שבאחרית הימים יהיה קרירות
בעבודת ה', אשר 'יקרה' מלשון
קרירות, ובכדי שיתחזקו ויתעודדו
אמר להם, 'האספו' שיתאספו כאחד,
'ואגידה לכם' מלשון גידין המושכים,
שע"י התאחדותם יומשך עליהם אור
פני מלך חיים. וזהו אחד מהדברים
הנהוגים אצל חסידים להתחבר תדיר
בחבורה וללבן יחדיו ענינים במילי
דשמיא הנוגעים לעבודת ה', כי ע"י
האחדות מתכללים בני ישראל
במקורם, ומתקרבים לאביהם
שבשמים, ושורה עליהם שכינתו.

ובן מקובל אצל החסידים שאמרו
שבכח האחדות לטהר כמקוה, והרי
מקרא מפורש (ירמיה יז, ג), 'מקוה
ישראל ה'. וכעובדא המסופרת על
הרה"ק ר' משה הי"ד בנו מחמדו של
מרן מהר"א מבעלזא זי"ע שפעם
אחת לא היה יכול לטבול עצמו
במקוה, ונכנס לביהמ"ד מקום שבני
ישראל מתאספים, והרכין את עצמו
ואמר שהוא טובל עצמו בתוך בני
ישראל, שבכחם לטהר כמקוה. והיא
כוחה של אחדות בני ישראל ששורה

מצות שקלים מבטא את אחדות ישראל — אהבת ה' בעצם

ישראל, שהיא בעצם נפשם, ובווער כרשפי אש.

משה רבינו נתקשה בתוכן מצוה זו, מה מקור אהבה זו, ואיך אפשר לבטא אותה בפועל, לכך הראה לו השי"ת במחזה, מטבע של אש מתחת ל'כסא הכבוד', שהוא מקום מחצב הנשמות, ומקור כנסת ישראל, שבניי מאוחדים עם קוב"ה כאחד ולכך אהבתם היא בעצם נפשם, וכמו בן שאוהב את אביו, ש'ברא כרעיה דאבוה', כך בני ישראל אוהבים בטבע ובעצמותם את השי"ת.

שורש מצוה זו היא בנתינת 'מחצית השקל' דיקא, שעל בני ישראל להתחבר ולהתאחד איש עם רעהו, ורק ע"י 'אחדות ישראל' נהיה שקל שלם, ומתחברים אל שורש נשמות ישראל, ששם מתגלית האהבה ביותר לכלל ישראל, ויתגלה שכינתו ית' עלינו.

ולבן תרומת הקודש היא לקרבנות ציבור, שבזה מתבטא ביותר 'אחדות ישראל', שבני ישראל בשורשם הם מקריבי הקרבנות ציבור, ובמצות מחצית השקל מבטא כל אחד את

שקלי כסף מורה על האהבה והכיסופים של בני לאביהם שבשמים
בספר שפת אמת (שקלים תרל"א)
מפרש בביאור מצות 'שקלים', שמורה על הנקודה הפנימית שבלב איש ישראל, והנקודה הפנימית היא נדבת לבם להשי"ת מאהבתם אותו. ומצותו בשקלי 'כסף', מלשון 'יה אכסוף', 'נכסוף נכספתי', שמתאווים ומשתוקקים להרים נדבת ליבם, ברוב אהבתם את ה', והיא פנימיות כוונת מצוה זו, להורות על אהבת ה', שהרי אין חפץ להשי"ת בגוף השקלי כסף. וכן אי' בכמה ספרים הק' ש'שקל' בגי' 'נפש', וזהו 'שקל כסף', 'נפש שכוסף בכיסופין להשי"ת'.

זמן הבאת השקלים היא בחודש אדר, כי בחודש ניסן שבו נברא העולם ובו יצאנו ממצרים באותות ובמופתים מוטל על האדם להתעורר לאהבת ה' ע"י שיתכונן בדברים המעוררים את האהבה, ובפרט בניסי יציאת מצרים המביאה את האדם לאהבה עזה לה', 'כמים פנים אל פנים', אכן תחילה מקדימין בחודש אדר להשמיע על השקלים, להורות על האהבה הטבעית שבלבם של

דלת העם לבושם החומרי גס יותר,
לכן הוא שאין האהבה מתגלית אצלם
כפי הראוי.

**האהבה שבלב העני בדעת הופקדה
בלב העשיר בדעת**

עוד כתב שם בדרך נפלא, כי כשם
שמצינו במצות צדקה שלכן נתרבה
כסף אצל העשיר כי מפקיד הקב"ה
את כספי העני בידי העשיר, כדי
שיתפרנס העני ע"י העשיר, ולכך
מחויב העשיר לתמוך ביד העני, כמו
כן הוא מה שמצינו בגמ' במצות
שקלים שהעשיר יכול לשקול שקלים
בעד העני, וזהו מפני שכסף העני
מופקד הוא אצלו, ודוקא לצורך
עצמו אינו יכול לשקול יותר.

והוא מפרש שכמו כן הוא
בפנימיות המצוה, במידת האהבה,
שהפקיד השי"ת את האהבה של העני
בדעת ביד העשיר בדעת, וצריך העני
לחזור על הפתחים אצל האנשים
שנתברכו באהבה רבה את ה', וכן
העשיר בדעת צריך להלוך ברוחו
אצל העני לפרנסו ולתומכו באהבת
ה', שהאהבה הבוררת בקרבו של
העשיר בדעת אינה מצד מעלתו, אלא
מתנת הבורא, שהרי בעצם נפשו
שויים הם, ולכך מוטל עליו לפרנס יד
העני ולהשפיע עליו אהבת ה'.

ובן מצינו שמצות צדקה נמסרה
לישראל ולא לאומות העולם, שאין

אהבתו לה' בהתאחד בתוך כלל
ישראל.

**גילוי אהבת ה' לפי ערך הלבוש
החומרי**

בשפת אמת כתב חידוש נפלא
לפרש מאה"כ 'העשיר לא ירבה והדל
לא ימעט', כי בכל שאר המידות
בכדי לרכוש מידה טובה על האדם
לזכך עצמו, ובכך מגיע לידי מידה זו,
מה שאין כן מידת 'אהבת ה'',
שהשריש השי"ת בלב בני"י את
אהבתו בשעת מתן תורה, וכדברי
חז"ל במאה"כ 'אנכי' שנוטריקון
'א'נא נ'פשי כ'תבית י'הבית',
שהשי"ת כביכול נתן את נפשו
ואהבתו לבני ישראל בשעת מתן
תורה, במידה זו כולם שויים לטובה.
ולכך מצות 'מחצית השקל' המורה
על אהבת ה' היא במידה שוה לכל
ישראל, שלא כשאר התרומות, זהב
ונחושת שתרמו כל אחד כיד ה'
הטובה עליו, כי מידת האהבה יד
הכל שוה בה, ולכך ציותה תורה
'העשיר לא ירבה והדל לא ימעט'.

וכתב שם, דאע"ג שענינו רואות
שיש חסידים הבוערים בלבת אש
באהבת השי"ת, ויש אנשים מדלת
העם שאין ליבם בוער מאהבת השם,
זהו מפני שעל אף שלכולם ניתנה
מידה זו בשוה, אך עובדי ה' לבושם
החומרי מעודן יותר, ולכך מתגלית
אצלם האהבה בתוקפה, מה שא"כ

כאחד וישפיעו האחד על רעהו ואצרות של אהבת ה', ולכך כשמשמיעין על השקלים - אחדות ישראל, צריך להשמיע גם על הכלאים, שלפעמים כשנתעורר בלב איש ישראל אהבה גדולה לה' כרשפי אש, יכולה האהבה להתפשט לחוץ ולהתערב באהבות זרות, וצריך להזהר גם על הכלאים, שלא יתערבו אהבות זרות באהבה זו.

ענין זה הוא הבריח התיכון העובר בין כל הענינים הסובבים מצוה זו, שהכל עולה כאחד באהבה כרשפי אש, שמשה רבינו הוא יסוד כלל ישראל, כדאיתא במדרש 'ויהי בישורון מלך' שהכוונה למשה רבינו שהוא שורש כלל ישראל, והוא נצטווה במצוה זו לזקוף את ראש בני ישראל, שירימו את ראשם וליבם באהבה לה', ולכך אמר משה רבינו, שמא משאני מת אין אני נזכר במצות שקלים המורה על האהבה, שלא יוכל לזקוף את ראש בני ישראל, אמר לו הקב"ה שבכל שנה כשיהיו קוראים את פרשת שקלים אתה עומד וזוקף את ראשם, שעדיין הוא עומד ומלהיב את ליבות בני ישראל לאהבת ה'.

מנין בני' ב'מחצית השקל' להורות על אהדתם על אף השיבות היחיד

כשבני ישראל היו במדבר ציורת תורה שימנו את בני ישראל, ואיתא

מפרנסין עניי עכו"ם אלא משום חילול ה', ולא משום שמחויבים להחזיקם, וטעם הדבר משום שכשם שיד ימין נותנת ליד שמאל משום שהם בגוף אחד, כך כשראובן נותן צדקה לשמעון הרי כאילו נתן לתוך ידו השמאלית, שכלל ישראל בשורש נשמתם חד הם. וכאמור, זה מתבטא בין בגשמיות ובין ברוחניות.

העשיר בדעת משפיע אהבת ה' לעני ע"י 'מסילות בלבבם'

מן האמור מתבאר עומק נפלא במצות צדקה הרוחנית, שהאהבה של העני בדעת מופקדת אצל העשיר בדעת, והדרך לתמוך ביד העני הוא ע"י המסילה העוברת בתוך לבות ישראל, וכשמחזיקים בני"י עצמם באחדות אזי המסילה פתוחה, ועוברת בתוכה אהבת ה'. ומשום ש'העשיר לא ירבה והדל לא ימעט', שגם העני באהבת ה' קיבל אהבת ה' במתן תורה, רק שהופקדה ביד העשיר, לכך מחויב גם הוא לשקול מחצית השקל - אהבה להשי"ת, ועליו להתאחד עם כלל ישראל, וכך יקבל מהעשיר את חלקו המגיע לו.

ולכך במצות שקלים איתא בלשון 'משמיעין', כדאיתא ב'ישמח ישראל' שהיא מלשון 'וַיִּשְׂמַע שְׂאוּל', ותרגם יונתן 'וכנש' (ש"א טו, ד), לשון התאספות וחיבור, שיתאספו בני"י

מטעם ודעת, ובפרט בתשובה בציבור שמורה ביותר על האהבה. וזה נתגלה על ידי נתינת מחצית השקל הרומז לגודל האהבה של אש הטמונה בנשמת האדם.

והנה המן הרשע היה רוצה לשקול שקלים על ישראל, דהיינו לקנותם בכסף, כי היה סבור שבני ישראל הם כשאר האומות שאפשר למכרן לעבדים, כמו שכתב הרמב"ם (הל' עבדים ט, ב), 'וכן מוכר את בניו ואת בנותיו... הרי הוא כעבד כנעני לכל דבר'. לכך הקדים הקב"ה את שקלי בני ישראל, שהם מטבעות של אש, לפני שקלי המן, להורות שבני ישראל כשהם מתאחדים הרי הם כאש, שהוא כח ואור רוחני שאינו ניתן להמכר בדרך מקח וממכר. ולכן 'באחד באדר משמיעין על השקלים' מלשון אגודה וכינוס שיחזיקו באחדות, וזה היה הישועה נגד גזירתו של המן, להראות שע"י האחדות שבין בני ישראל הם נהיים כאש שאינם בתורת מקח וממכר.

בתרומת המשכן כתיב, 'ויקחו לי תרומה', וביאר רש"י, שתרומת השקלים כלולה בתרומה זו, מלשון קיחה, שדחפו עצמם לתרום בהרגישם שהם שלוקחים ולא נותנים, כדכתיב (שמות לא, כב), 'ויבואו האנשים... כל נדיב לב'.

בספר 'שם משמאל' שלאחר שחטאו בעגל היו ישראל שרויים בעצבות, כדכתיב (שמות לג, ד), 'ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עליו', ולכן אמר הקב"ה למנות אותם, והמכוון בזה לחזקם ולעודדם ברוחם, להראות שיש חשיבות מיוחדת לכל אחד ואחד מישראל, כי דבר שבמנין אינו בטל. אמנם אם היו מונין אותם בעצמם כדי להחשיב את כל אחד ואחד, היה יכול להיסבב מזה נזק, שכל אחד יחשיב את עצמו ל'יש' בפני עצמו, ולא יהיו באחדות, וישלוט בהם נגף ח"ו, ע"כ צייתה תורה שהמנין תהיה ע"י נתינת 'מחצית השקל' של מטבע של אש, שזה מורה על האחדות והאהבה כרשפי אש, שאע"ג שכל אחד ואחד חשוב לעצמו משום שאין פרצופיהם ודעותיהם שוות, אך בפנימיות ליבם הרי הם כולם שוים לטובה באהבת ה', ומצד זה הם באחדות גמור.

והיא עיקר תיקון החטא, שהרי כל עקרו של חטא העגל היא ענין שלמעלה מבינתנו, כמו שכינו צדיקי הדורות את חטא העגל בלשון 'דאס פעקל וואס מ'האט אונטער געווארפן פון אויבן', דהיינו שגזירת מלך היה, כי לא חטאו ישראל אלא להורות תשובה, וכאמור לעיל שהוא ללמדנו על האהבה הגדולה שיש בלב הבעל תשובה להשי"ת, שהיא למעלה

בתוך הציבור, ולהרגיש ש'בני איש אחד אנחנו', ו'בתוך עמי אנכי יושבת'. וכמו שכתוב בשם 'הבעל שם טוב' לפרש 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות... הלילה הזה כולנו מסובין'. שלכן נשתנה גלות זו בגדלו ובארכו משאר גלויות, משום שהלילה הזה, בגלות זו 'כולנו מסובין', אנו עשויין מ'סובין', והיינו שמדרך ה'קמח' שבוללים אותה במים והוא נדבק, לא כן סובין אין נדבקיין יחד ע"י המים, והיינו, שלכן נשתנה הגלות הזה שנתארך כל כך, כי כולנו מ'סובין' ואין אנו מחזיקים עצמנו באחדות.

להיפוך, תכלית הגאולה היא 'לאוקומי שכינתא מעפרא', וככל שבני ישראל מתאחדים יותר הם מוקימים שכינתא מעפרא, ולכן מה טוב ומה נעים ההתקשרות והאהבה שיש בין תלמידי חכמים זה לזה, בין יראי ה', בין חסידישע יונגעלייט זה לזה, הקטנים עם הגדולים.

שמרוב אהבתם את ה' הרגישו שזכות היא להם שנומיהם יהיו בתרומת המשכן.

מצוה זו שייכת לחודש אדר, להורות שעל אף שבפסח אפשר להתעורר לאהבת ה' ע"י הסתכלות והתבוננות בניסי יציאת מצרים, אכן זהו אהבה המתעוררת בדרך הטבע בכח התבוננות, וגדול מזה הוא האהבה כרשפי אש, למעלה מטעם דעת ולמעלה מכל מיני התבוננות.

בקשתינו בפיוט (מוסף שבת שקלים), 'ושקל אשא בבית נכון ונשא', כי עיקר המצוה היא להורות על 'אחדות ישראל', והיא שקל שלם ע"י ב' אנשים יחדיו, שבכח נשמתם להאיר כמו אבוקה.

ענין 'אחדות ישראל' נוהגת בכל מקום ובכל זמן, ואין בדבר כללים מוגדרים, אלא על כל אחד לראות שיהיה לו קשר אהבה עם ישראל

יעזור השי"ת שנוכל לקיים מצוה זו בדרך פנימיות המצוה ע"י זקיפת ראש בני ישראל שמתעורר גם בזמן הזה, שנוכל להרים את נדבת הלב באהבת השי"ת, ולהכריז על השקלים בשבת קודש שהוא זמן האהבה, כידוע ש'שבת' בנימטריא, 'אהבה בכל לב, אהבה בכל נפש, אהבה בכל מאד', והיא 'מנוחת אהבה שאתה רוצה בה'.

אכן עיקר בקשתינו על דבר כבוד שמו שנוכה במהרה לקיים מצות שקלים בבית קדשינו ותפארתינו שיתקיים בקרוב ממש 'ושקל אשא בבית נכון ונשא', ולהקריב בביהמ"ק תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן, במהרה בימינו אמן.

יסודות בעבודת השם

אדר - עבודת השמחה

קונטרס
"יסודות בעבודת ה'"
= אדר =
עבודת השמחה

משיעורי הרה"ג
ר' אהרן רובינפלד
שליט"א
בעהמ"ח ספרי
"תורת הקנינים"
אדר תשע"ב
יצא לאור:
אדר תשע"ה

לכל ענייני הקונטרס

להתקשר - באר":
053-3118701

ניו יארק:
845-499-1158

לאנדאן:
07930-196425

אנטווערפן:
0485-683303

או באימיל:
yesoidos@gmail.com

עימוד:
(+972-)054-8531131

יסודות בעבודת ה'

עבדו את ה' בשמחה

א' תרומה, אדר תשע"ב

- א. חשיבות מידת השמחה א
- ב. הביאני המלך חדריו ב
- ג. שורש השמחה - השראת הקדושה ג
- ד. תועלת ומעלת מידת השמחה ד
- ה. השמחה המיוחדת של ימי הפורים ה
- ו. השמחה הבאה ע"י מחיית עמלק ו

א. חשיבות מידת השמחה

בתחילת החודש, וככלל הידוע, כי אין חוזק חסידות כתחילתו, ובוודאי טמון כח השמחה של כל חודש אדר בתחילת החודש.

כמו כן, עלינו לבאר את משמעות השמחה שמרבים בה בחודש אדר, ומהו הקשר המיוחד בין מידת השמחה לחודש אדר וימי הפורים.

אך טרם שנבאר ענין שמחת פורים וחודש אדר, שומה עלינו לבאר

משנכנס אדר מרבים בשמחה אמרו בגמרא (תענית כט.): "משנכנס אדר מרבין בשמחה".

מדברי הגמרא נראה, כי ענין השמחה שייך לכל חודש אדר, וכן נראה מלשון הכתוב (אסתר ט, כב): "והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב".

וראוי להתבונן מה העבודה הזאת, ובפרט כעת כאשר עומדים אנו

הרי שמידת השמחה קשורה לצדיקים וישרי לב.

ובמאמרי חז"ל, כאשר מדובר אודות זמן גבוה ונעלה, הוזכר תמיד ענין השמחה כתנאי והקדמה לכך, וכמו שאמרו ז"ל (ברכות לא:): "אין עומדים להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה", וכן (שבת ל:): "אין שכינה שורה אלא מתוך דבר של שמחה של מצוה", כי ברצות האדם להשיג מדריגת התפילה או מדריגת השראת השכינה, עליו להקדים לכך את מידת השמחה.

וידוע, כי האר"י הק' העיד על עצמו, שהטעם שזכה לכל הגילויים וההשגות הנפלאות הוא, כיון שהיה שמח בשמחה של מצוה.

גם על לימוד התורה הק' מצינו בגמרא (מגילה לב.): "אמר ר' יוחנן כל הקורא בלא נעימה, ושונה בלא זמרה, עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ, כה) 'וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים'", הרי שהתורה הק' מכונה בשם "שירה". וכן נאמר (דברים לא, יט): "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" ודרשוהו על התורה הק' (עי' תוס' מגילה ג. ד"ה עתה באתי. פי' ריב"ן על תלמוד תורה באתי, דכתיב ביה ועתה כתבו לכם את השירה הזאת). כי את התורה

ולהגדיר היטב את מהותה של מידת השמחה באופן כללי.

מידת השמחה -

תנאי והקדמה לעבודת ה'

ענין השמחה בעבודת ה' הינו ממש כתנאי קודם למעשה, ובלעדיה לא יחשב האדם כעובד ה', וכמו שמפורש בפרשת התוכחה (דברים כח, מז): "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל". והיינו, שלמרות שעבד את ה', אך כיון שהעבודה נעשתה ללא הרגשת שמחה, לא היתה עבודה זו חשובה לפניו ית', ולכך באה עליו פרשת התוכחה ח"ו.

ודוד המלך ע"ה מזכיר רבות בתהילים את עבודת ה' מתוך שמחה, וכנאמר (ק, ב): "עבדו את ה' בשמחה, בואו לפניו ברננה". וכן אומר (מג, ג): "ואבואה אל מזבח אלוקים, אל קל שמחת גילי".

ובצדיקים ובני עליה מצינו בפסוקים התהילים שהשמחה מצויה אצלם ביותר, וכמו שנאמר (צו יב): "שמחו צדיקים בה', והודו לזכר קדשו", וכן: "שמחו בה' וגילו צדיקים, והרנינו כל ישרי לב" (לב, יא), וכן הוא אומר: "וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלוקים, וישישו בשמחה" (סח, ד),

תתקלקל שמחתו, או שהנהגה זו הינה למעלה מכוחותיו ותהיה עליו כמשא כבד אשר תפחית את שמחתו, הרי שיצא שכרו בהפסדו, ומוטב יותר שלא יקבל עליו קבלה זו, כי חסרון השמחה הינו חסרון גדול מאוד מאוד. ולכן, בדקו תמיד בכל ענין וענין, האם תיפגם השמחה מכך או לא.

ובגון, אמירת כל ספר התהילים בימי השובבי"ם אשר רבים נהגו כך, צריכה גם כן להיאמר מתוך שמחה וחדווה, ככל עניני רוחניות. וכאשר אחד מרגיש באמצע אמירת הקאפיטלעך כי אין לו יותר חשק לכך, ומצפה בכליון עינים לסיום אמירת התהילים, מוטב שיפסיק מאמירתו ויתעסק בדברים שלבו חפץ, כגון שילמוד בשמחה, או שיאמר רק חלק מפרקי התהילים אך מתוך כוונה ושמחת הלב, ועל כך נאמר: "טוב מעט בכוונה, מהרבה שלא בכוונה"... כי אסור לו לאדם לאבד בשום אופן את מידת השמחה.

מסיבה זו לא ראו החסידים בעין יפה עניני פרומקייט ודקדוקי מצוות אשר לא נכתבו בשולחן-ערוך, כי דברים אלו מביאים את האדם להיפוכה של מידת השמחה. כי שמחה היא התפשטות ורחבות של

הק' צריכים ללמוד מתוך שמחה, בשירה ובזמרה, וכן אומר דוד המלך ע"ה (תהילים קיט, נד): "זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי".

ולחיפך מצינו, כי חורבן הבית נגרם כיון שלא שמחו ישראל בעת עסקם בתורה, וכדברי הגמרא (נדרים פא.): "מפני מה אבדה הארץ... על שלא ברכו בתורה תחילה", והיינו, שהגו בדברי התורה, אך הם לא בירכו על כך, כיון שלא הרגישו שמחה והנאה בשעת לימודם, וברכות הנהנין הרי מברכים רק כאשר חשים בהנאה ושמחה. וכתוצאה מחוסר שמחתם, נחרב בית מקדשנו ותפארתנו.

המורם מכל אלה, כי כדי להתעלות בתורה, בעבודת ה' ובהשגות עליונות נחוץ מאוד מאוד להקדים לכך את מידת השמחה.

טוב מעט בשמחה -

מהרבה שלא בשמחה

במקהלות החסידים ידעו תמיד, כי אדם אשר חפץ לכו לגשת אל הקודש ולקבל על עצמו הנהגה טובה בעבודת ה', אך ישנו חשש שהנהגה זו יכולה למעט אצלו את מידת השמחה, כגון, כאשר תהיה אצלו ירידה קלה בהנהגה זו

כך לחותנו. הגיב חותנו ואמר: "פרומקייט שאדט צו דביקות". אולם לאחר מכן אמר ה"אריה דבי עילאי" לסובביו, כי כוונתו של חתנו לטובה, ובלשון קדשו: "אבער ער מיינט עס ערנסט".

הרי לנו, כי פרומקייט מונעת את האדם מדביקות, כי הרי לא יתכן להגיע לדביקות בה' ללא מידת השמחה.

נפש האדם, וענין הפרומקייט הוא צמצום הנפש.

ובענין זה מסופר, כי הרה"ק משינאווא זי"ע סעד פעם בתקופת אירוסיו יחד עם חותנו הרה"ק בעל "אריה דבי עילאי" זי"ע, וכובד לברך על הכוס. כאשר מזג חותנו את היין לתוך הכוס, הבחין הרה"ק משינאווא שהכוס אינו מלא על גדותיו, וכיון שהיה איש הלכה מובהק, הראה על

ב. הביאני המלך חדריו

משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם, אשר יחפוץ להיטיב לאחד מבני מלכותו, ככה יעשה לו. יכניסוהו לחדרי המלך הפנימיים, וימנהו להיות משרתו הקרוב אליו, ובכך יעניק לו המלך את המתנה הגדולה ביותר. כמו כן, להבדיל אלף אלפי הבדלות, הרי אין לו לאדם זכיה גדולה יותר, מלעמוד בבית מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולשרתו בנאמנות, בשמירת מצוותיו, חוקיו ומשפטיו.

ולכן, על האדם להכיר בהכרה ברורה בטובת המקום אשר זיכהו לשרתו, ועליו להשריש בקרבו, כי בכל מצוה שהוא מקיים, גם כאשר אינו מכוון כוונות נעלות, משרת הוא את השי"ת, וגורם נחת רוח לפניו.

ההטבה הגדולה ביותר -

הזכיה לשרת את מלכו של עולם

המעם הפשוט שהשמחה היא כה נחוצה וחשובה לעבודת ה' הוא, כי כידוע, בריאת העולם היתה בחסדו הגדול של ה' יתברך, בבחינת: "עולם חסד יבנה", וכן כל מטרת נתינת תורה ומצוות לעם ישראל היתה בדרך הטבה מאתו ית', כי דרך הטוב להיטיב.

והיינו, שההטבה הגדולה ביותר הינה, שהשי"ת ברא את העולם, ויצר את האדם, ויפח באפו נשמת חיים, ובחר בנו מכל העמים להיות לו לעם סגולה, ונתן לנו תורת אמת, וחיי עולם נטע בתוכנו, והעניק לנו את הזכיה העצומה לקיים את מצוותיו, ולפעול על ידך פעולות נשגבות בכל העולמות העליונים.

שמחה של מצוה -

הזכחה לזכיה שבקיום המצוה

והנה, ברור לכל, כי מלך בשר ודם אינו צריך כלל למשרתים כה רבים, ופעולות רבות אשר משרתיו עושים למענו ביכולתו לעשותן לבדו, ואינו צריך סיוע לכך, אלא כיון שברצונו להנות את עבדיו הנאמנים נותן הוא להם את הזכיה לשרתו.

אותו ענין הוא מצינו גם במצות כיבוד אב ואם. כאשר בן מכבד את אביו, וכדברי חז"ל (קידושין לב): "איזהו כיבוד, מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה"... אין הכוונה שאביו לא היה מסתדר בלעדו, אלא רצון התורה הק' היא שהבן יכבד את האב, והפעולות הללו שמנו חז"ל הן האמצעי לגלות את הערכתו ואת הכבוד שרוחש לאביו.

ולכן, כאשר משרתי המלך יבצעו את תפקידם בפנים זועפות ללא שום שמחה, ברור ללא ספק, שאין זה נקרא כלל שירות המלך, כי הרי המלך לא צריך את עצם המעשה. וכן, כאשר הבן יאכיל וישקה את אביו בפנים זועפות, ויראה כי עושה זאת מחוסר ברירה, אי אפשר לומר עליו שקיים מצות כיבוד אב, אך המצוה לא נעשתה בשלימות, אלא וודאי שלא קיים כלל את מצות

ויזכור האדם תמיד, כי בכך עומד הוא ממעל לכל מלאכי מעלה. כי המלאכים טענו: "תנה הודך על השמים", ובמושכל ראשון נראה, כי טענה זו נכונה היא מתקבלת על הדעת, כי הרי מה לו לבשר ודם פשוט, קרוץ מחומר, השוכן בעולם החומרי הזה, עם קדושת התורה. אולם למרות כל הטענות הללו, בחר בנו השי"ת, ונתן לנו את הזכות להיות עבדיו ולשרתו. והטעם, כי מצד הנשמות הקדושות השוכנות בתוכנו, גבוהים אנו ממעלת המלאכים.

ובכך יבוא אל המלך לשרתו, ולקיים את מצוותיו, כאשר הרגשתו תהא, כי בו בחר ה' ממש כפי שבחר בשעתו באהרן הכהן לשמש ככהן גדול. ולמרות שישנם יהודים רבים המשרתים את מלכו של עולם בשמירת התורה הק', יחשוב רק על תפקידו, וידמה בעיניו כאילו הוא המשרת היחידי בבית המלך, וכדברי חז"ל (סנהדרין לו): "חייב אדם לומר, בשבילי נברא העולם".

ועצם מחשבות אלו, שעומד הוא בבית המלך ומשרתו, תביאהו לידי שמחה גדולה, וכנאמר (שיר השירים א, ד): "משכני אחריו נרוצה, הביאני המלך חדריו, נגילה ונשמחה בך".

ארגמן, תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים".

ואם כן, כאשר מקיים אדם את מצוות ה' ללא שמחה של מצוה, הרי הוא מגלה דעת כי אינו חש שום חשיבות בכך שעומד בהיכל המלך - מלכו של עולם, וכדי בזיון וקצף. ולכן, כה חמור הדבר, עד שנאמרו על כך צ"ח הקללות "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה..."

ועל ענין זה אומר הנביא (ישעיה א, י"ב): "שמעו דבר קציני סדם האזינו תורת אלהינו עם עמרה. למה לי רוב זבחיכם יאמר ה', שבעתי עלות אילים וחלב מריאים ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי. כי תבאו לראות פני, מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי", כי הקרבת קרבנות הנעשית מן השפה ולחוץ, כאשר בלב אין תחושת שמחה, מוכיחה שהמקריב אינו מחשיב את הדבר כלל, ועל כך נאמר: "מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי". ולמרות שבחומש ויקרא ישנן פרשיות שלמות העוסקות בתורת הקרבנות, ואם כן, מהי הכוונה: "מי ביקש זאת מידכם", אולם כאשר מתבוננים רואים ששם נאמר (ויקרא א, ב): "אדם כי יקריב", דהיינו, שהמקריב יקריב מעצמו, ולבו יבוא יחד עם הקרבן, וכן נאמר (שם פס' ג): "יקריב אותו

התורה (עי' קידושין לא. בדברי הגמ' "יש מאכיל לאביו פסיוני וטורדו מן העולם", וברש"י ותוס' שם). כי עיקר המצוה הוא, להראות כי מחשיב הוא את אביו, וזכיה היא עבורו לשרתו ולשמשו, אך כאשר אינו שמח מכך, עיקר חסר מן הספר.

על אחת כמה וכמה כאשר מדובר בלעמוד ולשרת בבית ה'. כי הלא בקיום התורה והמצוות שלנו, אנו משרתים ומכבדים את מלך מלכי המלכים, וכמ"ש (תהילים כט, ב - ג): "הבו לה' כבוד ועוז, הבו לה' כבוד שמו" ... וזוהי עיקר כוונת ה' יתברך כאשר נתן לנו את תורתו, ועל כן, על האדם להראות בעת קיום המצוות כי מרגיש הוא את גודל הזכיה שבכך, ויתמלא בשמחה עצומה בגשתו לעבוד את קונו, ואז תעלה המצוה לריח ניחוח אשה לה'.

וכן היה גם בתרומת המשכן, כי עיקר מטרת תרומת המשכן לא היתה לקיבוץ הזהב והכסף, כי הרי "לי הכסף ולי הזהב", אלא עיקר רצון השי"ת היה שיביאו עמם את נדבת לבם, וכמו שמפורש (שמות כה, ב): "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", וכן נאמר (שיר השירים ג, ט-י): "אפריון עשה לו המלך שלמה... עמודיו עשה כסף רפידתו זהב, מרכבו

שורה על פניו. ואם יתהלך בבית המלך בפנים נפולות, יזרקו אותו החוצה, כי יאמרו לו: "מה לך להיות עצוב, כלום חסר בבית המלך, הרי נמצא אתה במקום הטוב ביותר", והמתהלך בבית המלך מתוך עצבות, יחשב כמורד במלך, כי מראה שאין מכיר בזכיה הגדולה לשהות במקום רם ונשא זה.

ובן מצינו בהמן הרשע, שכאשר הגיע אל ביתו אבל וחפוי ראש, אמרו לו (אסתר ה, יד): "יעשו עץ גבוה חמישים אמה, ובבוקר אמור למלך ויתלו את מרדכי עליו, ובא עם המלך אל המשתה שמח", כי כוונתם היתה להשרות עליו שמחה, כי רק אז יוכל לבוא אל המלך.

ולבן מובא בספה"ק, כי אנו בני העם המובחר הקרובים אל אבינו מלכנו, עלינו להיות בשמחה תמיד.

ידוע כי הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע פגש פעם ביהודי סגי נהור ל"ע הגונח על מצבו המר. אמר לו הרה"ק מקאליסק: "כדאי לחיות בעולם שמונים שנה אפילו כפי שאתה חי, ובלבד להניח תפילין פעם אחת, ועל כך לבד יש לשמוח". הרי לנו, כי סבר שאף סומא החשוב כמת עליו להיות שרוי בשמחה, ולא להתהלך במרירות ובעצבות.

לרצונו", ורק על קרבנות הללו נצטוו מאת ה', אך הקרבת קרבנות ללא רגשי שמחה לא ציוה ה' כלל, ולכן ניתן לומר על כך: "מי ביקש זאת מידכם".

בללו של דבר, בשמחה של מצוה מגלה האדם החוצה את שמחת נפשו מכך שזכה לעמוד לפני ה' ולשרתו, ובכך ממלא הוא את רצון ה' בצוותו לנו על קיום התורה והמצוות. וחלילה, כאשר עבודתו נעשית בבחינת "וינהגוהו בכבודות" ללא הנאה ושמחה, אינו מכבד כלל את מלכו של עולם, ואינו עולה לרצון לפניו ית'.

ולבן, בכל עניני קדושה, בין בלימוד התורה, בין בתפילה, ובין בקיום המצוות, יבדוק האדם תמיד, איך יוכל לעשותו בשמחה ובחיות דקדושה כדי שיגרום בכך נחת רוח לאבינו שבשמים.

עצבות בבית המלוכה -

פגם בכבוד המלך

עד כה עסקנו בחובת השמחה בעבודת ה'.

אולם ישנו ענין נוסף המובא בספה"ק, שעל כל יהודי להיות שרוי בשמחה בכל עת ובכל זמן, גם כאשר אינו עוסק בדברים של קדושה.

כי כאשר אדם פשוט זוכה להיכנס לבית המלכות, אזי בוודאי השמחה

ממילא בטלים ומבוטלים כל עניני הצער, לנוכח השמחה הגדולה על השהיה בבית המלך.

ובמו שעני ואביון אשר יזכה ביום מן הימים בסכום עתק ויהפוך לעשיר גדול, לא יהיה קץ לשמחתו, ומגודל שמחתו לא ירגיש באותה עת בשום מכאוב וצער, וגם אם תהיה לו עגמת נפש כל שהיא, לא יצטער מכך, ולא תיחשב כלל בעיניו לצרה, כיון ששמחתו העצומה תגבר על הכל. כך חייב כל יהודי לחיות את חייו בתחושת שמחה עצומה על עמדו בבית המלוכה, והרגשה זו תביא אותו לשמוח תמיד ולהתגבר על כל אנחותיו.

כמו כן מסופר, על הרה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע מצאצאי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע אשר נשאל פעם, האם נכון הדבר שהוא תמיד שרוי בשמחה, וענה: "כל העולם כולו אינו כדאי בשביל אנחה אחת".

צדיקים אלו הרגישו את קרבתם להיכל המלך, ולכן לא הבינו כלל כיצד ניתן להוציא אנחה מהפה.

בבית המלוכה

הצער בטל מגודל השמחה

ולמרות שישנם קשיים ועניני צער בעולם שיכולים לגרום לעצבות, אך כאשר חש האדם את קרבתו למלך, ומרגיש את הזכיה הגדולה שבכך,

ג. שורש השמחה - השראת הקדושה

הקדושה וביראת ה', כי השמחה והקדושה משולבות יחדיו.

וידועים דברי הגמרא (חגיגה ה:): כי בפסוק אחד נאמר (דברי הימים א טז, כז): "עוז וחדוה במקומו", ובמקום אחר נאמר ירמיה יג, יז "במסתרים תבכה נפשי", ותירצו: "הא בבתי גוואי, הא בבתי יראי". ופירש הבעש"ט הק' את תירוץ הגמרא, כי בבתי גוואי שורה שמחה רבה, ועוז וחדוה במקומו, למרות החורבן הנורא

הטבע של הקדושה - מידת שמחה וביתר פנימיות אפשר לבאר את הענין, כי הנה לכל דבר ישנו טבע אשר הטביע בו הקב"ה, בין בעניני רוחניות ובין בעניני גשמיות.

ופבע הקדושה הוא לגרום לשמחה. וכמו שהיו אומרים, כי אם רוצים לבדוק את מידת היראת-שמים של האדם, יבדקו אם הוא שרוי בשמחה, כי מידת השמחה הינה סימן מובהק לדבקתו של האדם במידת

בראשית רבה ט, ז): "טוב מאוד – זה יצר הרע", ולמרות שבגמרא מכונה היצר הרע בשמות מגוונים: "רע" "טמא", "ערל" וכדו' (עי' סוכה נב.), יש בו גם חלק הטוב, כי כל מה שברא השי"ת בששת ימי המעשה יש בו טוב.

[ובמה מהמפרשים דייקו בדברי הגמרא (עירובין יג:): "נמנו וגמרו, נח לו לאדם שלא נברא משנברא", שלא אמרו "טוב לו לאדם שלא נברא", כי הרי התורה הק' אומרת על כל הבריאה "והנה טוב מאוד", ולכן אמרו רק ש"נח לו לאדם שלא נברא".]

ואכן, אפשר לראות ביצר הרע שליח טוב, כי הוא מביא את האדם לידי חדוותא דשמעתתא, ו"בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין", והינו, שהתורה הק' מתבלת את היצר הרע ונעשה ממנו מתוק, וכן ידוע, שבשמו של ס"מ ישנן האותיות א-ל אשר הם שם קדוש.

ובן הוא במלחמת היצר. אפשר לומר שמלחמת היצר אין בה טובה, אך באספקלריה של קדושה מסתכלים על מלחמת היצר כדבר טוב, וכל נסיון שבא לידי האדם טוב לו מאוד, כי כאשר יתגבר על הנסיון יזכה למדריגות רמות והשגות נפלאות. ואפילו כאשר נכשל האדם חלילה בעבירה אפשר לראות את הטוב

של בית מקדשנו. הרי שהשי"ת שהוא מקור הקדושה שרוי כביכול בשמחה תמיד, ועל האדם להתקשר למידת השמחה של השי"ת.

וענין זה שהשמחה היא טבע הקדושה ניתן להסביר בפשטות.

כי הנה השמחה שורה על האדם, כאשר הינו מרגיש שטוב לו. וכאשר מזדמנים לפניו מקרים אשר לא טובים המה, פוחתת שמחתו, וקרוב להיות בעצבות, אשר למרות שהיא אינה עבירה, הרי כבר ידוע מאמרו של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע: "העצבות אינה עבירה, אך מה שבכח העצבות לגרום לאדם, אין ביכולתה של שום עבירה לעשות..."

והנה מצד מידת הקדושה, אין שום רע בעולם, כי הקדושה רואה בכל דבר רק את חלק הטוב שבו, וכנאמר בתורתנו הק' (בראשית א, לא): "וירא אלוקים את כל אשר עשה, והנה טוב מאוד", הרי שכל הבריאה כולה טובה מאוד, וכל הנמצא בעולם אך טוב הוא. וזוהי הסיבה, אשר טבעה של מידת הקדושה היא להביא לידי שמחה, כי כאשר מסובבים רק בענינים טובים, מרגישים שמחה רבה.

והנה צד הקדושה רואה את חלק הטוב גם בדברים אשר נראים לעיניים כלא טובים, וכמו שדרשו חז"ל)

הרי מגילה זו נאמרה בנבואה, והרי "אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה". ולמרות שבאותה שעה הרי קונן על חורבן בית המקדש, היה שרוי בשמחה, כיון שירמיה הסתכל על חלק הטוב שישנו בחורבן בית המקדש, ולכן היתה לו היכולת להיות בשמחה ולזכות להשראת השכינה.

אין דביקות בהשי"ת ללא שמחה

ידוע כי תכלית כל עבודת האדם הוא להגיע לדביקות בה' יתברך, והארכנו רבות בחובתו של האדם לפתוח את פתחי לבו, ולחשוב מחשבות ועצות כיצד ישיג את הדביקות בה', באופן שנשמתו תהא מקושרת בהשי"ת בקשר אמיץ וחזק.

בנוהג שבעולם שכאשר רוצים להדביק יחדיו שני דברים, מניחים ביניהם 'דבק' שהוא חומר הגורם להדביקים יחד, כמו כן, ניתן לומר, כי הדבק המביאה לידי דבקות והתקשרות בה' היא השמחה. על ידי השמחה מתרוממת נפשו של האדם לעילא, ואז זוכה להתדבקות רוחא ברוחא, וכמובא (זוה"ק פרשת אחרי דף עג:): "תלת מתקשרין דא בדא, קודשא בריך הוא, אורייתא, וישראל".

ולכן, כאשר ניגש האדם להתפלל או לשאר עניני עבודת ה', ורוצה להתדבק בה', עליו לגשת לכך מתוך

שבכך, כי כעת ביכולתו לשוב בתשובה מאהבה, ועוונותיו יהפכו לזכיות. וכמו כן, בשכחת התורה ישנה טובה גדולה, כי היא גורמת להתמדת התורה, וכך הוא בכל ענין וענין.

הוי אומר, מצד מידת הקדושה ניתן לומר על כל דבר, בין ברוחניות ובין בגשמיות, "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד".

"הדבק במידותיו" -

מה הוא בשמחה אף אתה בשמחה וכך היא דרכו של הקב"ה, אשר אינו מסתכל אלא על חלק הטוב שבכל יהודי ויהודי, וכמו שנאמר (במדבר כג, כג): "לא הביט אוון ביעקב, ולא ראה עמל בישראל".

והרי מחויבים אנו במצות: "והלכת בדרכיו" (דברים כח, ט), ודרשו: "הדבק במידותיו" (ע"י שבת קלג:), ולכן, מה השי"ת רואה בכל דבר רק את הטוב שבו, כיון ש"עוז וחדווה במקומו" אף בזמן שבית מקדשנו נחרב והשכינה הק' נודדת בגלות, כך גם עלינו ללכת בדרכיו, ולמצוא בכל דבר את חלק הטוב שבו, ואז נוכל להתדבק במידת השמחה כראוי בכל הזמנים.

ומובא בספה"ק "ישמח משה", כי כאשר חיבר ירמיה הנביא את מגילת איכה, היה עליו להיות בשמחה, כי

לבני ישראל (שמות יט, ד): "אתם ראיכם את = אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואביא אתכם אלי..." שהם דברים המשמחים את הלבבות ומרוממים את הנפשות, כי דבריו אלו היו כעין מילתא דבדיחותא שאמר רבה קודם הלימוד, כדי שיהיו שרויים בשמחה, ובכך יכינו את עצמם למעמד מתן תורתנו על הר סיני.

הוי אומר, השמחה היא ממש מרכיב יסודי וחשוב בעבודת ה', ובלעדיה אינו נחשב כלל לעובד ה'. וכגון, כאשר אדם מתפלל כאשר אינו חגור בגארטל, נוכל לומר עליו שהתפלל, ותפילתו היתה ללא גארטל, אך אם יתפלל או יקיים מצוה ללא שמחה, לא יתכן לומר עליו שהתפלל או שקיים את המצוה ללא שמחה, אלא וודאי שעבודה זו אינה נחשבת כלל לעבודת ה', כיון שבלעדי השמחה לא שייך להגיע אל התכלית הנרצה שהוא הדביקות.

שמחה של מצוה, כי השמחה מביאה לידי התרוממות והתעלות, ומגביהה את נפש האדם.

וכפי שבבית המקדש היו מביאים על המזבח אש מן ההדיוט ואש מן השמים, כמו כן, השמחה שהאדם מביא עמו בגשתו לעבודת ה' היא כאש מן ההדיוט, וכשם שטבע האש לעלות כלפי מעלה, כמו כן, השמחה הרי מושכת את האדם כלפי מעלה, ובכוחה יוכל האדם להתקשר אל הבורא ית' בדביקות מוחלטת.

מסיבה זו נהג רבה לומר מילתא דבדיחותא טרם הלימוד, וכפי שנראה מספה"ק "תניא", לא היתה המילתא דבדיחותא דברי תורה שנאמרו במליצה, אלא מילי דעלמא וכדו', ולמרות כך התיר רבה את הדבר, כי בכך רומם את הרוחות, ונפתחו הלבבות לדברי התורה הק', וכך זכו להתדבק בקדושת נותן התורה.

ובספה"ק "בני יששכר" מבאר, כי טרם קבלת התורה אמר משה רבינו

ד. תועלת ומעלת מידת השמחה

הינו "הולך", וכמו שנאמר (זכריה ג, ז): "ונתתי לך מהלכים בין העומדים", וכל ימי חייו הולך האדם ממדריגה למדריגה, בתורה, בתפילה, במעשים טובים.

השמחה בעבודת ה' ממזהרת את דרך התעלות למידת השמחה ישנן תועלות רבות, ונפרט אותן.

ידוע, כי כל יהודי בעולם הזה

אנא נמי רהיטנא". ויש מהפרשים שביארו, כי שבת הרי ניתנה לנו לעונג ואסור לטרוח בו, ולכן סבר כי ריצה היא טירחה ואסורה בשבת. וכיון ששמע שהלימוד הוא מהפסוק: "אחרי ה' ילכו", ראה שלמדוהו מלשון "תלכו", ומכך הביין כי הריצה לדבר מצוה, להליכה תיחשב. והטעם, כי ההליכה לעניני עבודת ה' הרי צריכה להיות מתוך שמחה והשמחה ממחרת את ההליכה עד לכדי ריצה, וא"כ אין זה טירחה כלל, כיון שכך הוא הדרך, ולכן מותר לרוץ בשבת לדבר מצוה.

הלומד בשמחה

יספיק רבות בשעות מועטות

אותו ענין הוא גם בלימוד התורה"ק. ידוע כי בספה"ק "סור מרע ועשה טוב" להרה"ק מזידיטשויב זי"ע כותב באריכות בחשיבות הלימוד בפנימיות התורה וההתנהגות על פי דרך הקבלה, ובתוך דברי קדשו כותב, כי נכון להקדיש בכל יום זמן מיוחד ללימוד פנימיות התורה, ולכן, אם היה רגיל ללמוד בכל יום ה' דפים גפ"ח, ימעט מלימודו וילמד רק ב' או ג' דפים, כדי שישאר לו זמן גם לתורת הנסתר.

ושם בהוספות מהרצ"א להרה"ק בעל "בני יששכר" זי"ע מגיה קטע

באמצע הליכתו של האדם, ניצבים בפניו מוקשים רבים המפריעים את הליכתו. היצר הרע מביא את האדם לידי נסיונות קשים, ומנסה לעצור את הליכתו והתעלותו, והאדם יכול להישבר מכך שמתעכב בדרכו, ואינו מצליח ללכת כפי שרוצה באמת.

ולכן, על האדם לדעת, כי אם ילך מתוך שמחה, וכל מעשיו יהיו מתוך שמחה, ירוויח מכך רווח עצום. כי הליכה מתוך שמחה, נעשית במהירות, ולכן, למרות העיכובים והנסיונות מצד היצר יוכל להגיע ליעדו הנרצה, ולהתקרב אל ה' כאוות נפשו. ודבר זה אפשר לראות בחוש בהליכה גשמית, שאדם ההולך למקום כלשהוא כאשר לבו מלא שמחה, הליכתו מהירה יותר, וכמובא ברש"י (בראשית כט, א): "וישא יעקב רגליו. משנתבשר בשורה טובה, שהובטח בשמירה, נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת".

הנמרא מספרת (ברכות ו:): "אמר רבי זירא, מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דקא רהטי לפרקא בשבתא אמינא קא מחליין רבנן שבתא, כיון דשמענא להא דרבי תנחום א"ר יהושע בן לוי, לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת שנאמר (הושע יא, י): אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'

להספיק הרבה יותר, וללכת בדרכי ישרים בקלות ובוזריזות.

בכח השמחה

לא יחלש ממפגש עם היצה"ר

בנוסף לכך, הרי כל יהודי רוצה לזכות ל"עולמך תראה בחייך" עם כל הפירושים שבכך. כל אחד שואף שיהיה הכל מוכן ומזומן, ושירגיש טעם בתורה, טעם בתפילה, טעם בעבודת ה', וכן משתוקק הוא ששמירתו בעניני קדושה תהיה בשלימות, ושלא יבוא לידי נסיון כלל.

ולכן, כאשר התכנית משתבשת, והינו נפגש פנים בפנים עם היצר הרע, נעשה לו חושך. ולמרות שהיצר עדיין לא פיתה אותו לידי עבירה, נופל הוא ליאוש כאשר היצר מגיע לפתותו פעם אחר פעם.

והסיבה לרפיון שמתחולל אצלו, כי הוא תכנן שלא יפגוש כלל את היצר הרע, וכמו שאנו מתפללים בכל יום "ואל תביאני לא לידי נסיון", ורצונו היה שעבודת ה' תהיה תמיד בבחינת "על מי מנוחות ינהלני", ללא שום הפרעות מצד היצר הרע. ומכך שאין הולך לו כפי שהוא רצה, מגיע הוא לירידה, למרות שלא נכשל בעבירות חמורות חלילה.

והנה בספה"ק "שם משמואל" מביא מבעל ה"תניא" הכותב (בכוונת

זה, וכותב, כי הוא חולק בדבר, ודעתו אינה מסכימה לכך, ובפרט בדורנו אנו שתלמידי חכמים מתמעטים והולכים, ועל כן אסור למעט מלימודו בנגלה, וימשיך כל אחד בסדר לימודו כדרכו מימים ימימה. אך ה"בני יששכר" ממשיך ואומר, כי העצה שיוכל ללמוד גם פנימיות התורה היא, שילמד מתוך שמחה. כי המציאות מוכיחה כי הלומד מתוך שמחה מספיק בזמן מועט מה שאחרים לומדים משך שעות, כי השמחה מרחיבה את דעתו, ומוחו מתפתח להבין ולהשכיל במהירות יתירה, ולכן, אם ברצונו לצאת ידי שניהם, יעתיר אל ה' שימשיך עליו את מידת השמחה, כדי שיוכל ללמוד מתוך שמחה והרחבת הלב והדעת, ואז יקלוט במהירות את דפי הגמרא וכו' וישאר לו זמן אף ללימוד פנימיות התורה.

ולכן, תלמיד חכם אשר שואף לרכוש מסכתות רבות בש"ס, או מקצועות בשו"ע וכדו', ורוצה לסדר עבורו תכנית לימודים, ידע נאמנה, כי אם ילמד בשמחה יוכל לרכוש הרבה יותר מאשר ילמד ללא שמחה.

הרי לנו אחת ממעלות השמחה, שכל מלאכתו בעבודת ה' נעשית במהירות, ובזכות השמחה, יכול

וכדפירושו בספה"ק: "יזכיר לו יום בשמחה, כאשר יפגש עם שונאו, יהא לו הדבר לרועץ, וכל פגישה קלה ביניהם תפריע לו מאוד. אך כאשר מי ששרוי בשמחה, אינו מתרגש כלל כאשר רואה הוא את שונאו לנגד עיניו, ולא עוד אלא אפילו יוכל להתחבר עמו. וכפי הידוע, שכאשר האדם מחתן את אחד מצאצאיו, ושונאו הגדול יכנס לאולם החתונה, לא תופרע כלל שמחתו, אלא להיפך, בעל השמחה יכבד את שונאו, כי השמחה גורמת לו להיות מעל לכל הדברים הללו.

וניתן להוסיף בענין, כי פעמים רבות אפשר למצוא יהודי אשר מוטל עליו לעשות ענין אשר הוא יודע היטב כי זוהי כעת חובתו מן השמים, ולמרות הכל אומר הוא שאין לו חשק לכך, ומתחמק מהדבר. הסיבה לכך היא, כיון שאדם זה אינו דבוק במידת השמחה, ולכן כאשר היצר מערים עליו קושי, אין בכוחו להתגבר עליו. אך העובד את ה' מתוך שמחה וטוב לבב, יעבוד גם את בוראו בשעה שאינו מרגיש נעימות וחשק, כי כאמור, תועלת השמחה היא שאפשר אפילו לחבק את השונא, ויתכן מאוד, כי עצם הדבר שהוא מחבק את שונאו, יגרום לו להרגשה טובה ותוספת שמחה.

היוצא מהאמור, כי עצה טובה קמ"ל, שראוי וכדאי לכל אחד להיות בשמחה תמיד, כי כך לא יתפעל מכל ההפרעות והמכשולות שבדרכו, ואפילו אם יפגש עם היצר הרע, ויגיע לידי נסיון כגון בשמירת עיניים וכדו', לא ישבר מכך, אלא יתגבר על הנסיון, וידלג מעליו בשמחה של מצוה, וכך

המקוה), כי אדם אשר אינו שרוי בשמחה, כאשר יפגש עם שונאו, יהא לו הדבר לרועץ, וכל פגישה קלה ביניהם תפריע לו מאוד. אך כאשר מי ששרוי בשמחה, אינו מתרגש כלל כאשר רואה הוא את שונאו לנגד עיניו, ולא עוד אלא אפילו יוכל להתחבר עמו. וכפי הידוע, שכאשר האדם מחתן את אחד מצאצאיו, ושונאו הגדול יכנס לאולם החתונה, לא תופרע כלל שמחתו, אלא להיפך, בעל השמחה יכבד את שונאו, כי השמחה גורמת לו להיות מעל לכל הדברים הללו.

השונא הגדול ביותר של האדם עלי אדמות הינו היצר הרע, המבקש להכשילו ולהפילו. אך אם עובד הוא את ה' מתוך שמחה, לא יפריע לו כלל כאשר היצר יעמוד לו בדרכו, ויוכל אפילו לחבקו, ולומר לו בפה מלא ולב שמח: "מודה אני לך, על כל הנסיונות והפיתויים, כי בכך מתחזק אנוכי בעמדי על המשמר. ואפילו אם חלילה הצלחת פעם להפיל אותי ברשתך ונכשלתי בעבירה, אינני נשבר מכך, כי בכוחי לשוב בתשובה שלימה מאהבת המקום, והעבירה תהפוך לזכות עבורי. ובסופו של דבר, בא יבוא היום, בו ישחטו אותך מן העולם",

שמחה - סגולה לפרנסה ברווח
 ובענין זה מובא בשם צדיקים, כי מידת השמחה היא סגולה לפרנסה, כי הדחקות מקורה מצמצום, ושמחה הרי ענינה רחבות ללא צמצום, ולכן מסוגלת השמחה לפרנסה בהרחבה ללא צמצומים.

ומסופר, כי יהודי אחד נכנס אל הרה"ק בעל "אמרי אמת" מגור זי"ע, והתאונן בפניו על קשייו בפרנסתו. אמר לו ה"אמרי אמת", כי ישתדל להיות בשמחה, כיון שהשמחה משפיעה פרנסה טובה. טען האישי, כי איך ביכולתו לשמוח כאשר בביתו אין לחם לפי הטף. נענה ה"אמרי אמת" ואמר: "וואס טוהט מען נישט פאר פרנסה".

שמחה של מצוה - כיון שדבר גשמי נעשה לחפץ של מצוה

הזכרנו בתחילת המאמר, כי האר"י הק' העיד על עצמו, שהטעם שזכה לכל הגילויים וההשגות הנפלאות הוא, כיון שהיה שמח בשמחה של מצוה.

הרה"ק בעל ה"תניא" זי"ע דיין מלשוננו של האר"י הק' שאמר "שמחה של מצוה" ולא "שמחה של תורה" או "שמחה של מצוה", ומסביר את הענין, כי דווקא בשמחה

יוכל להמשיך בדרכו במסילה העולה בית קל.

שמחה -

התפשטות ללא צמצום וגבול

וביתר ביאור, כי ענינה של מידת השמחה היא רחבות והתפשטות ללא גבול, היפך ממידת הדין שהיא צמצום כידוע. ולכן, השמח תמיד הרי משולל מכל ענין של צמצום, וא"כ אין אצלו הגבלות של זמן או של מקום וכדו', כי ההגבלה הינה צמצום. ולפיכך, בין כאשר יונעם לו בעבודת ה', ובין כאשר יפגש עם היצר הרע ולא ילך לו כ"כ בקלות, יוכל לעבוד את ה', כי הרי אצלו, כל המצבים וכל הזמנים כולם שוים לטובה.

וכפי האמור לעיל, השרוי בשמחה הלא מקיים מצות "הדבק במידותיו", כיון שהולך בדרכי השי"ת שהשמחה שרויה במעונו וכמ"ש: "עוז וחדוה במקומו". ואצל הבורא ית' שהוא הכל יכול הרי אין שום צמצום, ולא שייך בו ית' שום השתנות, וא"כ השרוי בשמחה, דומה במקצת לבורא ית' גם בענין זה, שאין אצלו צמצומים ושינוים [פשוט וברור, כי לא שייך כלל לדמות בשר ודם פשוט לבורא ית"ש, וכמו שאומרים: "ואין לו שום דמיון כלל", והכוונה היא רק עד כמה שאפשר ומותר לומר].

הוא מתגבר על כל הקשיים ומסתפח לנחלת ה', בבחינת "במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם, יאמר להם בני קל חי" (הושע ב, א), הרי זה חידוש עצום, כי להתגבר על תאוות העולם הוא שינוי שלא כטבע האדם, וכאשר אבינו שבשמים רואה ומביט על בניו אשר עם כל פיתויי העולם נאמנים הם למצוותיו, מתמלא הוא כביכול בשמחה עצומה, כיון שיש בכך חידוש גדול. וכמו כן, גם היהודי שהתגבר על כל המניעות וחידש את החידוש הגדול מתמלא הוא בשמחה רבה.

וזהו הביאור בדברי האר"י הק' "שמחה של מצוה" דווקא, כיון ששמחה של לימוד התורה או תפילה אין מבטאת את משמעותה של מידת השמחה. והטעם, כי התורה הק' הינה דבר רוחני, וכן התפילה שהיא העבודה שבלב שייכת לענייני רוחניות, ואין בהם כ"כ חידוש. אך בקיום מצוה השמחה גדולה יותר, כי הרי חלק גדול מתרי"ג מצוות התורה אפשר לקיים רק בדברים גשמיים, כגון: תפילין, ציצית, מעקה וכו', והאר"י הק' התבונן במצות התפילין אשר נעשית מבהמה, ולא מהאברים הנותנים את החיות לבהמה, אלא מעורר הבהמה שהוא החלק הגס שבה, והאר"י הק' ראה והבחין בהשגותיו,

של מצוה ניתן להיווכח במהותה של מידת השמחה.

ומביא משל, כי כאשר המלך שרוי בצער ובעצב ורוצים לשמח ולהרנין את לב המלך, מביאים לפניו עוף מלומד אשר מסוגל לדבר כאחד האדם, והמלך מדבר עם העוף ומשתעשע עמו, ובכך שורה עליו רוח שמחה, והעצבות סרה ממנו.

וההסבר לכך הוא, כי כל דבר אשר יש בו חידוש שלא כדרכו, גורם לשמחה וחדוה. ולכן, כאשר רואה המלך עוף אשר יש בו חידוש שבכוחו לדבר שלא כדרך העופות מביא הדבר שמחה רבה.

ולבן נאמר (בראשית כא, ו): "צחוק עשה לי אלוקים", כי "אלוקים" מידת הדין, וכאשר מתגברים על מידת הדין שהיא צמצום והסתר, ועובדים את ה' כראוי למעלה מכל הצמצומים וההגבלות, נשפע מכך שמחה, כיון שהוא חידוש שלא כדרכו. וזהו הרמז "צחוק עשה לי אלוקים".

והיינו, כי כאשר מתבוננים על יהודי אשר נמצא בעולם השפל והגס הזה המלא צמצומים, ומלא הסתרות ונסיונות שמביא היצר הרע, ניתן לחשוב עליו שאין בו שום לחלוחית דקדושה, וכאשר רואים כי למרות הכל

מבטאת את מהותה של מידת השמחה שהיא שמחה על ענין שיש בו חידוש שלא כדרך.

היוצא מכל האמור עד עתה, כי השמחה נחוצה מאוד מאוד בעבודת ה' עד שהיא כתנאי קודם למעשה, והיא הגורמת לו לדבקות בהשי"ת. השמחה גם מקדמת את האדם בהליכתו בדרך ה', ובכח השמחה מסיר האדם ממנו עניני צמצום, ומתדמה כביכול לבורא ית'.

כי העור המגושם והגס נעשה לחפץ של מצוה אשר אורות רבים נשפעים ממנו, עד שכאשר יהודי מניחו על ראשו זוכה הוא לבחינת: "ויראו ממך", וכל המוחין העילאין נשפעים בפרשיות התפילין, וכן הוא בשאר המצוות, וחידוש עצום זה שדבר מגושם יתעלה לדרגה כה גדולה, גרם להאר"י הק' לשמחה עצומה מאין כמותה. ולכן נקט בלשונו הקדוש: "שמחה של מצוה", כיון ששמחה זו

ה. השמחה המיוחדת של ימי הפורים

בשלימות, ובפרט כאשר אין זרעו של עמלק מחוי, שעל כך נאמר (שמות יז, טז): "כי יד על כס קה, מלחמה לה' בעמלק מדור דור", ודרשו (תנחומא פר' כי תצא יא): "אין השם שלם ואין הכסא שלם, עד שימחה זרעו של עמלק", כי קליפת עמלק גורמת להסתרת הפנים, וכמפורש במדרש (שם): "כל זמן שזרעו של עמלק קיים, כאילו כנף מכסה את הפנים", וישנו חסרון בכבוד ה'.

כי בימינו אנו, ישנן הסתרות רבות מאוד. מפריעים רבים עומדים לו לכל איש ברצותו לקשר את עצמו באמת עם השי"ת, ולקשר עצמו לתורה ולעבודת ה'. וכן הרוצה לקיים את

"ישמח ה' במועשיו" -
רק לעתיד לבוא

עד כה עסקנו בענין השמחה בכלליות, השייכת לכל יום ויום, וכעת עלינו לבאר מה טעם מיוחדים ימי הפורים וירח אדר בריבוי השמחה.

הנה ימי הפורים שייכים לעתיד לבוא, וכמו שאומרים (יוצרות לשבת זכור): "אם כל המועדים יהיו בטלים, ימי הפורים לא נבטלים", ושניהם ענין אחד.

אין לנו השגה בזמן שלעתיד לבוא, אך על אותו זמן נאמר הפסוק (תהילים קד לא): "יהי כבוד ה' לעולם, ישמח ה' במועשיו", כי כעת כאשר אויבי ה' מצויים בעולם, אין השמחה

המניעות והעיכובים שהיו מנת חלקנו בזמן הזה יעברו מן העלם, ואחת תהיה משאלתו של כל אחד ואחד, שיוכל לשבת בבית ה' כל ימי חייו, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ולכן יתקיים אז מאמר הכתוב: "ישמח ה' במעשיו".

שמחת פורים -

מעין השמחה שלעתיד לבוא

ובזה ניתן להסביר את ענין השמחה שבחודש אדר ובימי הפורים, כי פורים הרי שייך לעתיד לבוא, שאז תהיה השמחה האמיתית והשלימה.

ולמרות שעדיין לא הגענו למחיית עמלק השלימה, אך בכל פורים מתקדם שלב נוסף של מלחמה לה' בעמלק, וכמו שבימי משה רבינו היה שלב אחד של מחיית עמלק, ואח"כ היה שלב נוסף בזמן שאול, ואח"כ בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה, והשלב הסופי יהיה לעתיד לבוא. ולכן, בכל שנה ושנה בבוא הימים האלו כאשר עסוקים אנו במחיית קליפת עמלק, הרי מוחים אנו חלק נוסף מעמלק של השלב של לעתיד לבוא, ובכך מתקרבים אנו לסיומה של מחיית עמלק. ולפיכך, מתגלה לנו בימי פורים הארה של שמחה שהיא מעין הגאולה העתידה.

הפסוק: "שויתי ה' לנגדי תמיד" עולה לו הדבר בקושי רב, ובכל ענין ישנם נסיונות כה רבים, ולכן אין השמחה בתכלית השלימות.

אולם לעתיד לבוא, כאשר כל הרשעה כולה כעשן בעשן תכלה, וזרעו של עמלק ימחה מתחת השמים, ויתקיים הפסוק (תהילים קלב, יג): "כי בחר ה' בציון, אוה למושב לו", המרמזות על מילוי האותיות החסרות מהכסא ומשמו ית', כי בתיבת "אוה" ישנה האות א' מהכסא, וכן האותיות ו' ה' משמו ית', ואז יהיה: "יהי כבוד ה' לעולם, ישמח ה' במעשיו". כי אחר שיכנע כוחו של עמלק שהוא הראשית של כל אומות העולם, כמו שנאמר (במדבר כד, כ): "ראשית גויים עמלק", יוכנעו כל האומות, וכל בני בשר יקראו אז בשם ה', וכדבר שנאמר (צפניה ג, ט): "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה, לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד", וכן נאמר (ישעיה יא, ט): "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את ה', כמים לים מכסים", ובכך תהיה השמחה בשלימות.

באותם הימים יהיה אויר העולם מזוכך וטהור, ופני קל שהיו מוסתרות עד עתה יתגלו, ויוסרו כל המסכים המבדילים ביננו ובין השי"ת, וכל

ו. השמחה הבאה ע"י מחיית עמלק

הבדל בין המחבק את המלך בלי לבושים למחבק עם לבושים, וזוהי הכוונה, שהתורה הק' מגלה את הסתום. וכמו כן, בכל מצוה טמונים וגנוזים אורות רבים.

ידיוע לכל, כי קליפת עמלק לא היתה אלא לשעתה, אלא בכל יהודי ישנה נקודת עמלק בבחינת: "אשר קרך", אשר עליו ללחום נגדה מלחמת קודש. קליפה זו מכניסה קרירות, ואומרת לו לאדם: "מה לך להתעמק ולחפש בלבושי המצוות את האור אלוקי שבתוך המצוות. למה לך להתבונן כל כך בענינים אלו, הרי אם השי"ת ברא את העולם הזה עם הסתרות, בהדי כבשי דרחמנא למה לך. עליך לקיים את המצוות כפשוטן, ללא כוונות יתירות, וללא השתוקקות להרגשת אורות וגילויים. השאר נא עם הלבושים החיצוניים..." והיינו, שנקיים את המצוות בקרירות, ללא שום חמימות, ללא הרגשה של "קרבת אלוקים לי טוב", ללא הפנימיות של המצוות. עמלק מתנגד לקיום הפסוקים המזהירים על ענינים שבלב, כגון: "לאהבה את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך", "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם", "ובחרת בחיים", ועוד.

קליפת עמלק -

להישאר עם לבושי המצוות

וביתר עומק יובן הדבר עפ"י דברי קדשו של הרה"ק מראדזין זי"ע בספרו "סוד ישרים" שהם כמים קרים על נפש עייפה, על הפסוק (אסתר ח, טז): "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", ודרשו בגמרא (מגילה טז:): "אמר רב יהודה, אורה זו תורה, שמחה זה יום טוב, ששון זו מילה, ויקר אלו תפלין".

ותורף דברי קדשו, כי הנה מובא בזוה"ק, כי התורה הק' מגלה מה דהוי סתום.

והכוונה היא, כי הבורא ב"ה בבריאת העולם הסתיר את עצמו בלבושים רבים. בעולמנו לא ניתן לחזות באור אלוקי. אי אפשר להרגיש בגלוי את הקדושה, כי הכל מלוכש בלבושים. אך התורה הק' היא האור אלוקי, כי הוא וחכמתו אחד, ובתורה הק' ניתן למצוא את השי"ת ללא מעטה לבושים. וכאשר הלומד תורה מפלפל במחלוקת סומכוס ורבנן אי ממון המוטל בספק חולקין או המוציא מחבירו עליו הראיה, ממשש הוא כביכול בקדושת הבורא ית', וכדברי בעל ה"תניא" זי"ע, שאין

במעשי המצוות. והיינו, שהיות ועמלק הוא היפך האור, חייבים ללחום בו לפני שמגיע אור חדש לעולם.

קדושת יוסף הצדיק לעומת קליפת עמלק

זאת ועוד, ידועה הקושיה שמקשה בספה"ק "בני יששכר", וכן הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע, על השם "פורים" שנקבע על שם הפור, כי הלא בדרך כלל נקבע שם החג על שם הנס, כגון: פסח על שם שפסח ה' על בתי בני ישראל, חנוכה על שם חנו - כ"ה וכו', ולמה קבעו את השם פורים על שם הפור המרמז על הצרה.

ומבאר הרה"ק ר' צדוק זי"ע, על פי הכלל המובא בגמרא (בבא בתרא קכג): "ראה יעקב אבינו שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף, שנאמר (עובדיה א, יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש".

ומעם הדבר, כי יוסף הצדיק הינו ממש ההיפך של קליפת עמלק. זה לעומת זה עשה אלוקים. כי קליפת עמלק היא לקחת עניני קדושה, עניני תורה ומצוות, ולהכניס בהם קרירות. רצונם של העמלקים הוא שבני ישראל יקיימו את המצוות ללא הרוחניות והפנימיות, ויוסף הצדיק היה ממש ההיפך לכך. יוסף הצדיק היה במצרים בערות הארץ, והעלה לקדושה את כל

בנס פורים התגלה

האור הפנימי של המצוות

ולכן, אחר הנס שנעשה בימי מרדכי ואסתר, שהתגברו על קליפת עמלק, נתגלה אז אור התורה ואור המצוות, וכמרומו בשם "מגילת אסתר" - שהתגלו הענינים המוסתרים והטמונים בתוך המצוות.

וזהו הכוונה במה שדרשו: "אורה זו תורה, שמחה זה יום טוב"... כיון ש"אורה" וכן "שמחה" הם הפנימיות של המצוות הללו, היפך קליפת עמלק שמבקשת להישאר רק עם הלבושים החיצוניים.

והנה ידוע, כי משך כל הדורות, טרם שירד אור גדול לעולם היתה מלחמה עם עמלק. פרשת "ויבוא עמלק" היתה לפני מתן תורה, וכן קודם בית ראשון ובית שני הכריתו את זרע עמלק, ולעתיד לבוא, ימחה זרעו של עמלק, ואז יבוא משיח צדקנו לגאלנו.

והענין שבכך, כי התורה הק' היא הרי אור של קדושה, וכן בית המקדש מכונה: "אורו של עולם", ולכן, טרם שירדו לעולם אור התורה ואור של בית המקדש, היו מוכרחים להכרית את קליפת עמלק אשר אינה מניחה להרגיש את האורות הפנימיים הגנוזים

עשר הוא חודש אדר", כיון שענין החודש היה הגורם למפלתו של המן הרשע.

"פורים על שם הפור" -

כי הפור היה חלק מהישועה

ומוסיף הרה"ק רבי צדוק זי"ע ומבאר, כי במושכל ראשון, כפי הנראה לעיניים, התחילה הגזירה מצדו של המן הרשע, אשר ביקש לכלות את העם היהודי, ובחסדי ה' התקלקלה מחשבתו ותלו אותו על העץ. אך האמת אינה כן, אלא כיון שה' יתברך רצה להוריד לעולם את האור הגדול של בית המקדש השני, עלתה במחשבה לפניו למחות את קליפת עמלק לפני כן כדי שיוכלו בני ישראל ליהנות כראוי מהאור החדש ללא שום מפריע, ולכן סיבב מן השמים שקליפת עמלק תרגיש בריח של קדושה שהולך לבוא לעולם, וכיון שעמלק שהינו מקור הרע והטומאה אינו מסוגל לסבול כלל את הקדושה ואור ה', לכן החל המן להשתולל בגזירותיו, וביקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, עד שבסופו של דבר נחל מפלה גדולה.

ובך היו בכל המלחמות עם עמלק,

טרם שירד אור גדול לעולם. שהשי"ת המסבב כל הסיבות סיבב שירגישו

הענינים הגשמיים. בכל עניני הארציות הכניס רוחניות, וכמרומו בדבריו "שמני אלוקים לאדון לכל מצרים", והיינו שהוא פרסם את אלוקותו ית' בכל טומאת מצרים, וכן נאמר: "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים", ושמו של ה' נזכר בתוך שמו של יוסף, וכן נאמר: "ויהי ה' את יוסף", הרי לנו כי בתוך הזוהמה שבמצרים הכניס את אור ה' וקדושתו. וזוהי כידוע מידת יוסף הצדיק: "צדיק דאחיד בשמיא וארעא".

וזהו הענין, שהפור נפל דווקא על ירח אדר, כי אדר מכוון על יוסף הצדיק [ויצויין, כי ע"פ האר"י הק' אין הדבר כך, אך בספה"ק "קדושת לוי" מובא שאדר הוא נגד שבט יוסף], ומזל חודש אדר הוא דגים המרמז על ברכת: "וידגו לרוב" שניתנה לבני יוסף, וכיון ששבט יוסף נחלק לב' חלקים: מנשה ואפרים, לכן ישנם שני חדשי אדר בשנה מעוברת. ומאת ה' היתה זאת, שהפור נפל על חודש זה, כיון שבכח יוסף הצדיק יוכלו להתגבר על קליפת עמלק, ולנצח את המן האגגי, בבחינת: "אין זרעו של עשיו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף".

ובכך מובן שבמגילה נזכר

פעמים רבות: "מחודש לחודש שנים

"מגילת אסתר" - גילוי ההסתרה
 ענין זה הינו הסתרה שבהסתרה,
 וכמו שמקובל משמו של הבעש"ט
 הק' זי"ע על כפל הלשון בפסוק
 (דברים לא, יח): "ואנוכי אסתר אסתר
 פניי", שבעת ההסתרה מסתיר השי"ת
 את דבר ההסתרה, שלא ידעו
 שמצויים בשעת הסתרה מאת השי"ת,
 דאם ידעו מכך אין כאן שום הסתרה,
 ויראי ה' המלאים באמונה ובטחון
 אומרים גם באותה שעה: "אכן אתה
 קל מסתתר" (ישעיה מה, טו), והיינו,
 שלמרות שאיננו רואים אותך,
 מאמינים אנו שהכל מכוון מלמעלה.

ובשעת גזירת המן היה נראה
 לעינינו כי דרכו של המן צלחה, כי
 אחשוורוש גדלו על כל השרים,
 וגזירותיו התקבלו בבית המלכות,
 והיו יכולים לחשוב כי חלילה תתגבר
 קליפת עמלק על עם ישראל ואפסה
 תקוה, אך בסופו של דבר התגלתה
 ההסתרה, והתברר כי הכל היה מכוון
 מן השמים אך ורק לטובת ישראל
 בבחינת "פור המן נהפך לפורנו",
 וזהו הרמז בשם: "מגילת אסתר" -
 שהתגלתה ההסתרה.

שמחת פורים -

כי המניעות והגזירות התגלו כטובה
 בכך ניתן טעם לשבח לחובת ריבוי
 השמחה בחודש אדר ובימי הפורים.

קצת מהאור שעומד להתגלות בעולם,
 וכך יבוא למלחמה נגד ישראל, ואז
 ינחלו את מפתם.

והיינו, שפרשת "ויבוא עמלק" לא
 החלה על ידי העמלקים, אלא כיון
 שרצה ה' שיהיה "ויחלוש יהושע את
 עמלק", נתן להם להרגיש קצת
 קדושה, ואז יצאו מכלל שליטה עד
 ש"ויבוא עמלק". ובכך מתורץ איך
 היו מסוגלים להלחם אז עם ישראל,
 אחר כל הניסים שנעשו להם לישראל
 במצרים ועל הים, כי אכן, העמלקים
 מעצמם לא היו מעיזים את פניהם נגד
 בני ישראל, אלא כך סיבבה ההשגחה
 העליונה.

נמצא, שבהפלת הפור שהפיל המן
 לא היה כלל צרה, אלא היה זה חלק
 מהישועה, כיון שבדרך זו רצה השי"ת
 להנחילו מפלה, על ידי שירגיש קצת
 מהתגלות האור, ויגזור את גזירתו על
 ישראל עד למפתו. ואם כן, השם
 "פורים" הוא על שם הישועה ולא על
 שם הגזירה.

ובזה מפרש את הנוסח: "פור המן
 נהפך לפורנו", שהפור של המן לא
 היה כלל הפור שלו, כי נתגלה למפרע
 שהפור היה שלנו, ובו נעשה הנס
 לישראל, ולא לחינם נפל הפור
 לחודש אדר המסוגל למחיית עמלק.

ש'יהיה", שתמיד ניתן להידבק בקדושת משה רבינו ובקדושת התורה שנקראת על שמו, ודבר זה היה נעלם מעיני המן הרשע, ולכן שמח כאשר נפל הפור על חודש אדר בו הסתלק משה רבינו.

ועלינו לדעת כי בכוח השמחה של חודש אדר וימי הפורים ניתן להמשיך את מידת השמחה על כל השנה, ולקנות מידה זו המסייעת מאוד לעבודת ה'.

יעזור השי"ת שנוכל להרבות כראוי בימים הללו במידת השמחה, עד שישפיעו הימים האלו שמחה במידה גדושה לכל השנה ולקיים את הפסוק: "עבדו את ה' בשמחה", ונזכה לדבקות בה' כראוי, ושיקויים בקרוב הפסוק: "ישמח ה' במעשיו", במהרה בימינו, אמן.

כי כאשר מתבוננים בנס המגילה, ורואים שכל הדברים שהיו נראים כצרה עבור כלל ישראל, וכענינים שיפחיתו את כח הקדושה, בסופו של דבר התגלה כי הדברים הללו היו אך ורק למען ינחל הרשע את מפלתו ותתרומם קרן הקדושה למעלה, בבחינת "ונהפוך הוא", הרי שמתמלאים בשמחה עצומה על הפלא והחידוש הגדול שבדבר.

ענין זה ישנו גם במיתת משה רבינו בחודש אדר, כי במושכל ראשון נראה, כי מיתת משה רעיא מהימנא הינה גירעון וחסרון עצום לכלל ישראל, אך למעשה ישנה בכך תועלת גדולה לעבודת ה', כי "אתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא", וכמובא בגמרא: "משה שפיר קאמרת", וגם שמו מרמז על "מ'ה ש'היה ה'וא